

MOZAİK

ERBAKIR FEN LİSESİ

SAYI 4

20 Kasım 2021

#mozaik:4

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRLER: TUĞBA KAPTAN
DİLASE PALA
HALİL KANYURT
YAREN SÖYLERMEZ
ŞERİFE EZEL KARAİSMAIL
MEHMET EGE DEMİR

PLATİKOS	Reyyan Nur Yassıkaya • 1
ROBOTLAŞAN İNSANLAR	İlyas Arda Turpan • 3
TOPLUMSAL FARKLAR NASIL OLUŞTU	Halil Kanyurt • 5
ŞİİR	Ceren • 8
AHİLİK	Korkmaz Aydın • 9
MİKRONEZYA FEDERASYONU	Eren Berk Karabulut • 12
FEDERATED STATES OF MICRONESIA	Eren Berk Karabulut • 16
LAFLA PEYNİR GEMİSİ YÜRÜMEZ	Ece Bıçakçı • 20
6 YOK OLUŞ	Nail Enes Kaderli • 21
SEÇİMLERİMİZDE ÖZGÜR MÜYÜZ?	İlyas Arda Turpan • 25
4 KÜÇÜK RESSAM	Nilsu Bahşi • 26
Bİ DENE İSTERSEN: LATTE & CAPPUCCİNO	Dilase Pala • 30
HOCALARA GİTTİK: İZZET DALGIÇ	Melahat Tuğral • 31
BEYİN	Deniz Özalp • 35
KUANTUM BİLGİSAYARLAR	Hüseyin Kayacan • 36
MICHEAL SCHUMACHER	Yiğit Duhan Aydın & Altay Temel • 38
PES ETMEK EN BÜYÜK ENGEL	İhsan Emir Can • 46
ÇOKLU ZEKA KURAMI	Sude Sultan Özkan • 47
HAYVANLARI SEVELİM	Fatma Naz Bilge • 49
2 YENGEÇ BİR KOVAYA KONULURSA NE OLUR?	Sezin Dingil • 50
OKULUMUZUN VAZGEÇİLMEZ TİPLERİ	Ayşe Bulut • 52
YUNAN MİTOLOJİSİNDE DÜNYANIN BAŞLANGICI	Nehir Elçin • 54

Platikos

1950'lerden itibaren yaygın olarak insan hayatının neredeyse her alanına nüfuz eden plastiğin, insan ve çevre sağlığı için kalıcı bir tehdit oluşturduğu konusunda artık hemen herkes hemfikir.

Bu "mucizevi" maddenin nereden geldiğini anlamak için sanırım ilk 1907 yılına dönmemiz gerekiyor. Bakalit; insanlığın yaptığı ilk tamamen sentetik plastiktir ve doğada bulunan plastiklerden ilham alınarak üretilmiştir (kehribar gibi). Leo Baekeland tarafından bulunmuştur. Amerikalı mucit bulduğu bu maddeye kalıba sokmak, şekillendirmek anlamına gelen Yunanca kelime "plastikos"tan türeterek plastik ismini vermiştir.

1900'lerin başında plastik teknolojisi geliştikçe plastiğin günlük hayattaki kullanımı yaygınlaşır.

Çoğu radyo, telefon, ev aletleri, mutfak eşyaları ve hatta tekstil ürünlerinde bile plastik (bakalit)

kullanılmaya başlanır. Sadece günlük hayatta değil endüstrinin birçok yerinde de plastik kullanımı yaygınlaşır. Plastik en çok da araba üretiminde rol oynar. Hatta plastik arabalarda o kadar vazgeçilmez bir hale gelir ki sektörün öncüsü Henry Ford plastik yapmanın yeni bir yolunu bulur. .

Mr. Ford 1941'de soya fasulyesi ve mısır yağlarından elde edilen plastikten yapılan yeni bir araba prototipi sergiler ve büyük ilgi görür ancak Ford bu projenin üstüne gidemez, çünkü II. Dünya Savaşı araya girer. II. Dünya Savaşı, Ford'un projesinin önüne geçmesine rağmen plastiğin gelişimini bir hayli hızlandırmıştır. Bu dönemde metal, çelik, bakır ve alüminyum kaynaklarının azlığından dolayı geleneksel üretim materyallerinin yerini hızla plastik alır. Petrokimya şirketleri savaşın taleplerini karşılamak için ham petrolü plastiğe çeviren devasa fabrikalar kurarlar.

Daha önceleri bu eşyaları temizlemek 40 saati bulabilecekken artık hiçbir ev kadını buna kafasını takmak zorunda değil.

Bu üç ok plastiğin geri dönüşümü olarak ilk kez 1988'de kullanılır

Makale tek kullanımlık plastik eşyalarına kavuşarak ev işlerinin ağırlığından kurtulmuş bir çekirdek ailenin havalara savurduğu plastik tabak-çanak yağmurunun altındaki mutluluğu anlatmaktadır. Bir başka dönüm noktası ise 1965 yılında naylon poşetlerin ortaya çıkmasıyla yaşanmıştır. 1975'lerde Pepsi ve Cola'nın ünlü cam şişelerini daha ucuz bir maddeyle değiştirmeye karar vermesiyle pet şişelerde hayatımıza girer. Plastik kullanımının açtığı sorunlara Dünya ilk defa 1980'lerde gözünü açar ve 80'lerin sonuna doğru geri dönüşüm faaliyetleri hızlanmaya başlar.

1945 yılında II. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle plastik artık savaşa değil eğlenceye hizmet etmeye başlar. 1940'lı yılların başında çoğu insan hayatında televizyon kelimesini duymamıştır ama 1949'da plastik sayesinde televizyon fiyatları ucuzlaşır ve herkesin evine girmeye başlar. 1955 yılında Life dergisinde "Kullan-at yaşam" adlı bir makale yayımlanır ve plastik kullanımında bir dönüm noktası yaşanır.

Reyyan Nur Yassıkaya

Robotlaşan İnsanlar

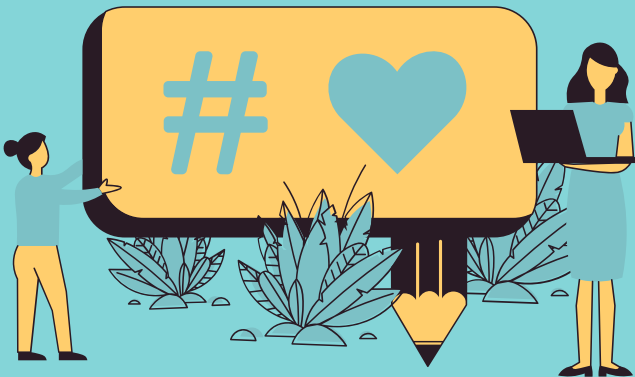
Yapay zekâ ile düşünmeye, kendisine verilen verileri değerlendirerek mantıklı sonuçlara ulaşmaya başlayan robotlar yavaş yavaş hayatımıza giriyor. İnsanlaşan robotların belli bir bilinç düzeyini aştıktan sonra insanlara yapacakları büyük bir soru(n) ancak insanlaşan robotlardan daha büyük bir sorun var ise o da- özellikle sosyal medya ile iyice belirginleşen – robotlaşan insanlardır.

Sosyal medyanın doğması ile birlikte hemen hemen herkes kendine bir sosyal medya hesabı açtı. Önceleri eski arkadaşları bulma, görüntülü konuşma gibi hepimizin işine gelen ve hoşuna giden özellikler hizmetimize serilmiş iken bir zaman sonra insanların hayatını tüm dünyanın önüne sürdükleri, belli fikir ve grupların birbiri ile çatıştıkları, eğitimden sağlığa birçok yanlış bilginin kolayca yayıldığı bir platforma döndü. Bazen bir fenomenin sevgilisinden ayrılmasını dert ettik, bazen saçma kavgalarda birbirimize düşman kesildik.

Ancak en sonunda bu sanal dünyada sıkışıp kaldık.

Benim fikrime göre en büyük sorun insanların kendisini “iyi” hissettikleri gruba uyma çabası. Örnek vermek gerekirse: Yeni çıkan bir şarkıyı beğenmesek bile çoğunluk beğendiği için dinliyoruz, takip ettiğimiz yayıncıların sevmediği kişilere düşman kesiliyoruz, Türkçeyi düzgün kullanan insanlara geri kafalı damgası vuruyoruz, anlamını bile bilmediğimiz kelimeleri kullanarak “mizah” yapıyoruz hatta saçma ergen kitaplarını savunuyoruz. Peki neden? Çünkü çoğunluk böyle yapıyor ve sivrilmemek için bu dünyaya ayak uyduruyoruz. Tüm bunlardan sivrilmek isterseniz de siz ve bütün sivrilmek isteyen insanlar, bie kitle daha oluşturunuz.

Ve çoğumuz bunun farkında değiliz. Sosyal medyadaki bu çoğunlukları algı yönetimi ve manipölasyon ile yönetmek o kadar kolay hale geliyor ki. Bir fikri hem savunanlar hem karşı çıkanlar bir grup haline geliyor. Fikrinizi dile getirdiğiniz için öfkeli bir grupta karşı karşıya gelebiliyorsunuz. Kişisel bilgilerinizin çalınması da cabası. Bu kadar kolay yönetilen kitlelere, çalınan bilgilerimize rağmen neden hala sosyal medyadan vazgeçemiyoruz? Bunun sebebinin bir kısmı bize sağladığı faydalar: yayınlanan eğitim videoları, hakkımızı aramak, kamuoyunu harekete geçirmek, dünya ile iletişime geçmek , ” Mozaik “ dergisini okuyabilmek... Bu

faydalara rağmen en büyük etmen bizi bağımlı hâle getirmesi. Boş kalan vaktimizin çoğunu sosyal medya yiyor. Sosyal medyadan kurtulmak görüldüğü kadar kolay değil. Pandemi ile birlikte evde kaldığımız günlerdeki en büyük yardımcımız, sosyal medya, eğitimden eğlenceye her ortama uyum sağlamış durumda.

Sonuç olarak sosyal medya hayatımızın her alanında her şekilde mevcut. Hayatımızdan çıkarmak mümkün değil. İnternet çağı ile birlikte temel gereksinimlerimizden biri haline geldi. Bizi bağımlı haline getirmesini eleştirdiğim bu yazıyı bile sosyal medyada yayınlamamız bu gerçeği üzücü dahi olsa kanıtlıyor.

İlyas Arda Turpan

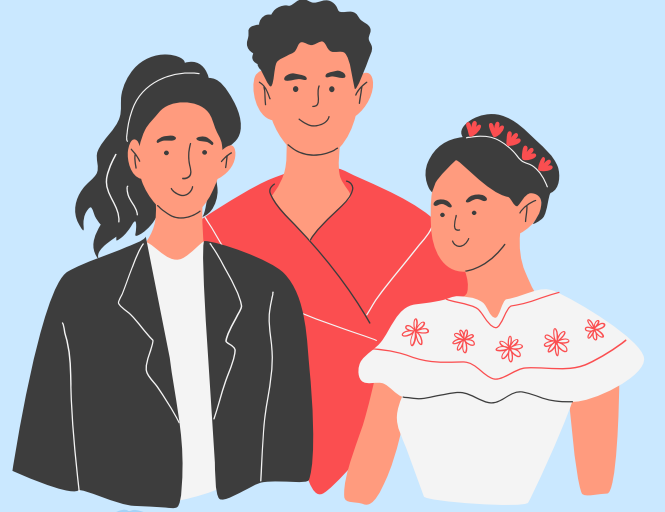
Toplumsal Farklar Nasıl Oluştu?

İnsanlar, kimi araştırmacılara göre 200-300 bin yıldır dünyadalar. Dolayısıyla dünyanın farklı yerlerine dağılıp farklı toplumlar oluşturdular. Kimileri yazıyı, kimileri kâğıdı, kimileri parayı buldu; bazıları ise oldukça uzun bir süre boyunca geri kalıp gelişemediler ve gelişenlerin sömürgesi oldular. Peki bunun nedeni nedir? Neden toplumlar paralel bir biçimde gelişememiş, her zaman bir güçlü ve bir güçsüz olmuştur? Bugün bu yazıda önce aralarındaki farkları, daha sonra bunların nedenlerini bulmaya çalışacağız.

AFRİKA

AVRASYA

Yaklaşık on üç bin yıl önce, son Buzul Çağı'nın sonunda, tüm kıtalardaki insanlar Taş Devri denilen bir yaşam tarzı izlediler - avlanarak ve mevcut vahşi hayvanları ve bitkileri toplayarak hayatta kaldılar. Kaynaklar bol olduğunda, bu üretken bir yaşam biçimiydi. Ancak kıtlık dönemlerinde avcılık ve toplayıcılık, hayatta kalmanın tehlikeli bir yoluydu. Nüfus nispeten küçük kaldı ve her uyanma anında yiyecek bulmak gibi basit bir görev vardı. Yaklaşık on bir buçuk bin yıl önce, dünyanın iklimi aniden değişti. Buz Devri'nin artçı şokunda, sıcaklıklar düştü ve küresel yağış azaldı. Bu felaketin etkisi, modern Ortadoğu'da Bereketli Hilal olarak bilinen bölgede en keskin şekilde hissedildi. Burada avcı-toplayıcılar, dünyadaki en yararlı ve bol flora ve faunadan bazılarını beslediler. Çevrelerindeki kaynakları sömürmek için yarı kalıcı yerleşimler bile geliştirmişlerdi. Şimdi, her gün menüden kaybolan yemek seçenekleriyle bu insanlar dikkat çekici bir şey yaptılar. Hayatta kalan bitki ve hayvanların en dayanıklı türlerini yetiştirmeye başladılar, hatta köylerine tohum getirdiler ve yeni bitkiler diktiler. Çiftçi oluyorlardı.

AFRİKA

AVRASYA

Afrika ve Avusturalya'da insanlar 168 İspanyol fatihinin 1532'de 80.000 kişilik İmparatorluk İnka ordusunu yenmesine ve günümüze kadar devam edecek bir Avrupa fetih modeli oluşturmaya izin veren bu fetihe kadar elleriyle tarım yapmaya devam ettiler.

Avrasyalılar yabani bir bitkiyi onu insan kontrolü aldıkları zaman, o bitkinin DNA'sını tamamen değiştirdiğini öğrenirler. Bitki evcilleşir ve hayatta kalabilmek için tamamen insan kontrolüne bağımlı hale gelir.

Dünyada sadece bir avuç yer bu tarım devrimine ev sahipliği yaptı. Çoğu durumda, bitkilerin evcilleştirilmesi ileri uygarlıkların gelişiminin habercisiydi. Orta Doğu'daki Bereketli Hilal ile birlikte, Eski Çin'de, Orta ve Güney Amerika'da ve Papua Yeni Gine'nin dağlık bölgelerinde yabani bitkilerin bağımsız evcilleştirilmesinin gerçekleştiğine inanılıyor.

Öyleyse aklımıza bir soru geliyor; Afrika ve Avusturalya çiftçileri görünüşte geride kalırken, dünyanın bu bölgelerinin her biri neden ileri medeniyetler geliştirmeye devam etti?

Dünyadaki tüm bitki türlerinin yalnızca sınırlı bir kısmının evcilleştirilmesi mümkündür veya yararlıdır. Hayrete düşürecek şekilde, bu türlerin çoğu Avrupa ve Asya'ya özgüdür - buğday, arpa ve pirinç gibi daha bir sürü modern çağda kullandığımız bitkiler.

İki tür daha Tropikal Afrika'ya (sorgum ve patates) özgüdür, yalnızca bir tanesi Amerika'ya (mısır) ve Papua Yeni Gine'ye (taro) özgüdür. Avustralya'da tek bir evcilleştirilebilir bitki yabani olarak yetişmez.

Ve hepsi bu değil. Gözümüze evcilleştirilebilir hayvanların dağılımında benzer bir dramatik eşitsizlik çarpıyor.

Hayvanlar, etleri, sütleri, derileri, gübreleri ve yük hayvanları olarak çiftçiliğin verimliliğini önemli ölçüde artırır. Onlar olmadan çiftçiler, geçimlik ve el emeği döngüsünde sıkışıp kalırlar.

Dünyadaki tüm hayvan türlerinden sadece 14'ü evcilleştirildi. Bunlardan 12'si Avrasya'ya özgüdür. Birincisi, lama, Güney Amerika'ya özgüdür ve Yeni Gine'nin çiftçileri domuzu evcilleştirmeyi başarmıştır. Ancak domuzlar saban çekemezler ve 20. yüzyılda Avrupalılar gelene kadar Yeni Gine'deki tüm çiftçilik hala elle yapılıyordu.

Aslında cevabın coğrafi şansında yattığını anlayabiliriz - önemli olan hammaddelerin kendileri.

Bereketli Hilal'de yaklaşık 12.000 yıl önce başlayan başarılı ve üretken çiftçiliğin gelişiminin, küresel eşitsizliğin kökeninde kritik bir dönüm noktası olduğunu fark edebiliriz.. Bu noktadan sonra, bir grup insan - Avrasya'nın yerlileri - medeniyet yolunda bir adım önde başlayacaktı.

Başarılı çiftçilik, gıda fazlası sağlar ve bazı insanların çiftliği geride bırakıp metal işleme, yazma, ticaret, politika ve savaş yapma gibi özel beceriler geliştirmelerine olanak tanır. Ayrıca, evrensel enlemler ve iklimlerle doğu-batı eksenine yayılmış tutarlı tek bir kara kütlesi olan Avrasya kıtasının basit coğrafyası, bu teknolojilerin ve fikirlerin Orta Doğu'nun ötesine kolaylıkla yayılmasını sağladı.

Benzer becerileri geliştirmek için çevre ya da zaman olmadan, Afrika ve Avusturalya'nın çiftçileri, yayla tecritlerinde kapana kısıldı.

Böylece Buz Devri'nin sonundan itibaren coğrafyanın dünyadaki farklı toplumların farklı hızlarda gelişmesini sağladığı sonucuna varabiliriz.

Afrika ve Avusturalya halkı Avrupalıların tüm coğrafi avantajlarına sahip olsaydı, belki de dünyayı fethedebilirlerdi.

Halil Kanyurt

Bir yerlerde hatırlıyorum,
Ancak kayboluyor çoktan kaybolmuşlara dair hatıralar
Gözlerim kapanıyor otururken boğazıma
Belki de hiç cevaplanmayacak sorular.
Korkaklığım yiyip bitirirken
Elimde kalan son kırıntılarını sesimin,
Bakabiliyor muyum sana eskisi gibi?
Kabuslarımda hissediyorum soğukluğunu,
Nefesinle boğulmuşum sanki
Ve nefes almayı unutmuşum...
Titreyen alevin muzip çıtırtıları,
Doldururken beynimin içini;
Uykuyla uyanıklık arasında,
Hayal meyal notalarını duyuyorum.
Karşıma geçip gülüyor bekçileri rüyalarımın,
Kelebekler uçuşuyor midemde sesini duyar gibi olduğum zaman...
Atamadığımız,
Atmadığımız adımlar çiziyor yolumuzu.
Giderek silinen,
Kaçırdığımı bakışlar gibi,
Korkaklık.
Görmez olduğum yüzünün çizgileri olmamalı o bulanık çizgiler,
Bakışındaki alevler sönmemeli zihnimde!
Kaybediyorum.
Ama sokaklar tanımıyor ikimizi,
Ve izin veriyorlar yerini dolduracak bakışlara,
Belki de ben yarın gözlerini unutacağım.
Mevsimle sararmış artık görüşüm,
Ve yere düşmekte olan yapraklar kadar kuru.
Buğulanan camları gibi yağmurda apartmanların,
Giderek buğulanan kalemim tutuklanıyor.
Aranan ellerimi tutacak yokken, şairin sevgilisi gibi...

-Ceren

AHİLİK

Osmanlılar Döneminde Ahilerin Siyasi ve Dinî Faaliyetleri

Osmanlılar, Türkiye Selçuklu Devleti'nin Bizans'a karşı olan askeri sınır bölgesinde, o zamanki adıyla uç bölgesinde ortaya çıkmışlardır. Bizans'tan fethettikleri topraklar üzerinde önce küçük bir siyasi beylik kurmuşlar ve bir asır içinde Anadolu'ya ve Rumeli'ye hâkim; kuvvetli, merkezi bir devlet haline gelmişlerdir.

Osmanlıların kısa bir zaman içinde bir cihan devleti haline gelmesi birçok araştırmacının dikkatini çekmiştir.

Osmanlıların menşei ve kuruluşunu aydınlatmaya çalışan muhtelif araştırmacılar, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile ilgili farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.

Bu araştırmacılar Joseph WonnHammer, devletin kuruluşunda Selçuklu-Abbasi ve İran-Bizans tesirinden bahsetmektedir. Gibbons adlı tarihçi ise Osmanlıların 400 çadırılık bir Türkmen aşireti olduğunu, Rumların ihtida etmesiyle Osmanlı kavminin ortaya çıktığını iddia etmiştir. Ancak onun bu tezi Mehmet Fuat Köprülü ve F. Giesse tarafından sağlam delillerle çürütülmüştür.

Ülkemizde Osmanlı tarihçiliğinin en büyük isimlerinden biri olarak kabul edilen Mehmet Fuat Köprülü, Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu adlı çalışmada, Devletin doğuşunu Selçuklu Anadolusundaki tarihî gelişmelerin bir sonucu olarak görmektedir. Bu sebeple araştırmalarını Türkiye Selçuklu cemiyetleri ve uçlardaki hayat üzerinde yoğunlaştırmış, Osmanlı Devleti'ni 400 çadırılık bir Türkmen aşireti olarak gören tarihçilerden ayrılarak araştırmaya doğru ve bilimsel bir istikamet vermiştir. Gibbons; Osmanlıları bir aşirete icra etmek istediği için abartılı görüşler ortaya atmış ve devletin kuruluşunu yerli Rumlara mâl etmek istemiştir. Fuat Köprülü ise uçlardaki değişik zamanlardaki göçler sonucunda yoğun bir Türk kitlesinin sınırlara baskı yapıp fetihlere imkân verdiğini ve yerleşik unsurların da devletin teşkilatlanmasında önemli bir rol oynadığını açıkça göstermiştir. Fuat Köprülü ayrıca, Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri Hakkında Mülahazalar adlı çalışmada da Osmanlı müesseselerinin Bizans'tan değil, Selçuklular yoluyla Türk-İslam dünyasından geldiğini açıkça ortaya koymuştur. Köprülü ayrıca uç bölgelerinin teşkilatlandırılmasında din adamlarının önemli rolleri olduğunu ispatlamaktadır.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşu sırasında, Osman Gazi'nin kayınpederi olmasından başka dinî ve hukuki müşaviri olduğunu gördüğümüz Şeyh Edebali'den başka Kalenderi olan kişi ve grupların da Osmanlıların kuruluşunda önemli rol oynadıkları bilinmektedir. Babailer İsyanının bastırılması ile dağılan Vefai, Haydari ve Yesevi dervişlerinin Osmanlı Devleti'ne gelerek Orhan Bey ve I. Murat dönemlerinde onların emirlerine girdikleri ve fetih hareketlerine katıldıkları bilinmektedir. Örneğin Aşık Paşazade, eserinde, bu dönemde Anadolu'da "Gaziyan-ı Rûm", "Abdalan-ı Rûm", "Bacıyan-ı Rûm" ve "Ahiyan-ı Rum" olarak dört gruptan bahsetmektedir.

Aşık Paşazade'nin bahsettiği bu gruplardan biri olan "Bacıyan-ı Rûm"u Türkiye Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubad devrinde Ahi Evran'ın eşi olan ve Bektaşiler arasında "Kadın Ana", "Kadıncık Ana" olarak adlandırılan Fatma Hatun'un kurduğu ortaya çıkmıştır.

Osmanlı Devleti kurulmaya başladığı dönemden itibaren, kurulduğu coğrafya ve çevresinde yer alan, ahilik başta olmak üzere, dinî ve sosyal cereyanları, bilgi ve tecrübeye sahip insanları ve manevi kuvvetleri arkasında bulmuştur. 14. YY. başlarında Anadolu'daki uç bölgeleri Türk-İslâm dünyasının değişik yerlerinden gelen her sınıftan ve meslekten kişilerle doludur. İran ve Mısır medreselerinden çıkan alimler, Orta ve Doğu Anadolu'dan gelen Selçuklu ve İlhanlı bürokrasisine mensup şahsiyetler, İslamiyet'in misyonerleri diyebileceğimiz dervişler mevcuttu.

Burada özellikle, yalnızca şehirlerde değil, uç bölgelerindeki köylerde bile etkisi olan Ahi teşkilatının Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda büyük rol oynadığını belirtmek gerekir. Fuat Köprülü'ye göre, Osman Gazi'nin kayınpederi Şeyh Edebali ile silah arkadaşlarından birçoğunun hatta Orhan Bey'in kardeşi Alaeddin'in bu teşkilata mensup oluşu, ilk piyade askerlerinin üniformalarının Ahi üniforması oluşu ve Yeniçeriler için Ahi başlığının kabul edilmesi bu bakımdan son derece önemlidir.

Osman Gazi'nin kayınpederi olan Şeyh Edebali aynı zamanda, Eskişehir – Bilecik civarında itibarlı, sözü geçen bir Ahi şeyhi idi. Osman Bey, Şeyh Edebali'nin kızı olan Malhun Hatun ile evlenerek Ahilerin nüfuzundan istifade etmiştir.

Bazı araştırmacılar, Osman Bey'in kayınpederinin Ahi şeyhi Edebalı olduğu gerçeğinden hareketle, bu akrabalık bağı sayesinde Ahilerin Osmanlıları baştan itibaren desteklediklerini savunmaktadırlar. Ancak bu görüş kanaatimizce doğru değildir. Çünkü Ahilik düşüncesine ve ahlakına sahip olanlar sırf şeyhlerinin damadı olduğu için Osman Gazi'ye destek vermemişlerdir. Ahilerin Osmanlıları desteklemelerinin temel nedeni, bu beyliğin İslami cihat ruhuna uygun olarak Bizans'ı hedef seçerek gaza faaliyetleri yürütmesidir. Ayrıca Osmanlı idarecilerinin Ahilere yakınlığı ve birçok yöneticinin aynı zamanda Ahi olmasının da bunda rolü vardır.

Devletin kuruluşunda önemli rolleri olduğunu gördüğümüz Ahiler, Osmanlı Devleti'nin önemli siyasi meselelerinde de söz sahibi olmuşlardır. Hükümdarın seçilmesinde, önemli iç ve dış kararların alınmasında Ahilerin de görüşlerine başvurulmuştur. Örneğin Osman Bey'in ölümü sonrası Orhan Bey'in hükümdar olmasında Ahilerin büyük rolü olmuştur. Orhan Gazi'nin Anadolu ve Rumeli fetihlerinde Ahilerden aldığı destek önemli rol oynamıştır.

Orhan Bey'den sonra padişah olan Sultan I. Murat Hüdavendigâr da bir dönem Ahi şeyhliği yapmıştır. Sultan I. Murat'ın Gelibolu'daki Ahi reislerinden Ahi Musa'ya gönderdiği 14 Mart 1336 tarihli icazetname ve vakıfnamede "... Ahilerimden kuşandığım kuşağı Ahi Musa'ya kendü elümle kuşadup Mağalkara'da Ahi diktim." kaydı bunu göstermektedir.

Tahta çıkışında Ahilerin desteği olan ve aynı zamanda kendisinin de bir Ahi lideri olan I. Murat, 1354 yılında Karamanoğullarının kıskırtmasıyla Ankara'yı ele geçiren Ankara Ahileri ile mücadeleye girerek bu şehri tekrar Osmanlı hakimiyetine almıştır.

Dördüncü Osmanlı padişahı olan Yıldırım Bayezid zamanında Ankara Ahilerinin nedeni tam olarak bilinmeyen bir ticari sorundan ötürü dükkanlarını kapayarak silahlandıkları ve yirmi gün kadar Ankara'ya bilfiil hâkim oldukları, isteklerinin kabul edilmesi üzerine de işlerinin başına tekrar döndükleri bilinmektedir. Bu olay her ne kadar siyasi bir mahiyet taşımasa da Ahilerin nasıl bir siyasi baskı unsuru olduğunun örneğidir.

(Harita: 14. YY. Başlarında Anadolu Beylikleri ve Ahiler)

Ahiler, Çelebi Mehmet döneminde meydana gelen Düzmece Mustafa İsyanı'nda Bursa şehrini Düzmece Mustafa'nın elinden almışlardır. Yine bu olay sırasında Ahiler, Anadolu'da güvenliğin sağlanmasında devlete yardımcı olmuşlar, devletin yükünü hafifletmişlerdir.

Osmanlılar sefer sırasında ordunun ihtiyacı olan malzemelerin tamamını savaş alanına taşıma yerine bu malzemelerden (yiyecek, giyecek vb.) çok önemli bir bölümünü geçtikleri şehir ve kasabalardan temin etme yolunu seçmişlerdir. Böyle bir yöntemin başarıya ulaşabilmesi için ordunun geçeceği şehir ve kasabalarda lüzumlu ikmal maddelerini yeterince ve zamanında hazırlayabilecek güçlü bir örgüte ihtiyaç duyulmuştur. İşte ülke çapında yaygın ve etkili bir teşkilat olan Ahi birlikleri bu görevi yaklaşık üç yüz yıl başarı ile yapmışlardır.

Ahi birlikleri, Divan-ı Hümayûncâ görevlendirildikleri takdirde, yeterli sayıda üyesini ordunun ihtiyacı olan mal ve hizmetleri üretmek üzere sefere gönderirlerdi. Osmanlı Devleti'nde ilk olarak 1389 I. Kosova Savaşı'nda görev alan bu esnaf grubuna "Orducu Takımı" adı verilmiştir. Seferlere nereden ve ne kadar "orducu takımı" katılacağına Divan karar verirdi. Karar ilgili bölgenin kadısına bildirilirdi. Kadı da Ahi yöneticileri ile birlikte sefere kimlerin katılacağını belirlerdi. Orducu olarak seçilen Ahiler sefer donanımları yapılarak gönderilirlerdi. Sefere giden Ahilerin ailelerinin ihtiyaçları Ahi sandıklarından karşılanırdı. Osmanlı ordusunun seferler sırasında geçeceği şehir ve kasabalardaki Ahi birlikleri önceden bilgilendirilirdi. Ahi birlikleri, ordu kendi bölgelerinden geçerken orduya lazım olacak malzemeleri hazırlar, fırıncı, ayakkabı tamircisi, nalbant vb. zanaatkarları orduya hizmet vermek üzere görevlendirirlerdi. Halktan alınıp ordu ihtiyaçları için kullanılan malzemelerin bedelleri ya Ahi sandıklarından ya da devlet hazinesinden mutlaka karşılanırdı. Bu şekilde Osmanlı ordusu yol boyunca hazırlanmış, organizasyonu yapılmış çevik bir askeri güç halini almış olurdu.

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda ve gelişmesinde siyasi ve askerî anlamda önemli rol üstlenen Ahiler ve Ahilik her şeyden önce mesleki birlik, beraberlik, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, dürüstlük, doğruluk, Hakka ve halka saygıda örnek teşkil etmişlerdir. Esnaf ahlakı ve İslam dininin emrettiği evrensel değerleri yaşayarak Selçuklu ve Osmanlı toplumuna yol gösterici olma vazifesini de görmüşlerdir.

Anadolu'da Türk varlığının Türkiye Selçuklularından sonra beyliklere ayrıldığı dönemde (13. YY), Türk milletini Osman Gazi'nin etrafında toplayan en büyük güçlerden biri Ahilik teşkilatıdır. Timur'un 1402'de Ankara'da Yıldırım Bayezid'i yenmesiyle tekrar beyliklere ayrılan Türk birliğini Çelebi Mehmet etrafında toplayan, bütünleştiren, millî birlik ve beraberliği sağlayan en büyük güçlerden biri yine Ahilihtir. Osmanlı Devleti'nin merkezî otoritesi güçlendikten sonra Ahi birliklerinin siyasi rollerine ihtiyaç kalmamış ve bu teşkilat siyasi fonksiyonunu, hiçbir kargaşaya meydan vermeden Fatih döneminden itibaren kendiliğinden bırakmıştır. Ahilerin siyasi yapıdan ellerini çekmelerinden sonra "Lonca" adıyla asıl işlevi olan esnafların teşkilatlanması işine döndükleri görülmektedir. Osmanlı devlet anlayışı ve dünya ticaret sisteminin değişmeye başlaması Ahilik teşkilatındaki bu değişimi zorunlu kılmıştır.

Osmanlılarda, başta şehzadeler olmak üzere, üst düzeyde her türlü yönetim kademesinde görev alacak kişilerin Ahiliğin öngördüğü dinî ve ahlaki ilkeler doğrultusunda eğitim gördükleri tarihi bir gerçektir. İlk dönem padişahlarının bu kurala titizlikle uyularak ve aynı zamanda bir zanaat erbabı olarak da yetiştirildikleri bilinmektedir. Mesela Kanuni'nin çok mahir bir kuyumcu ustası olduğu, kendisine neden bu işle uğraştığı sorulduğunda: "Bu devlet, bu ikbal belki baki kalmayabilir. O zaman biz de gider Kapalı Çarşı'da bir dükkân açarız, geçimizi sağlarız." şeklindeki cevabı meşhurdur. Aynı şekilde son dönem padişahları arasında bile, mesela II. Abdülhamit'in dahi Ahilik kurallarına uyduğu ve kendisinin çok yetenekli bir mobilya ustası olduğu bilinmektedir.

Dikkatli incelenirse Osmanlılarda Ahilik ve Devlet ikilisinin kader çizgisinin aynı olduğu görülür. Gerçekten de ikisi de yaklaşık üç yüz yıl parlak bir dönem yaşayıp, duraklama, gerileme ve çöküşe beraber girmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, Tanzimat Döneminde çıkarılan ekonomi ile ilgili kanunların da etkisiyle, ekonomik etkinliği ortadan kalkmaya başlayan Loncalar (Ahilik), 1912 yılında çıkarılan bir kanunla tamamen ortadan kalkmıştır.

KORKMAZ AYDIN
TARİH ÖĞRETMENİ

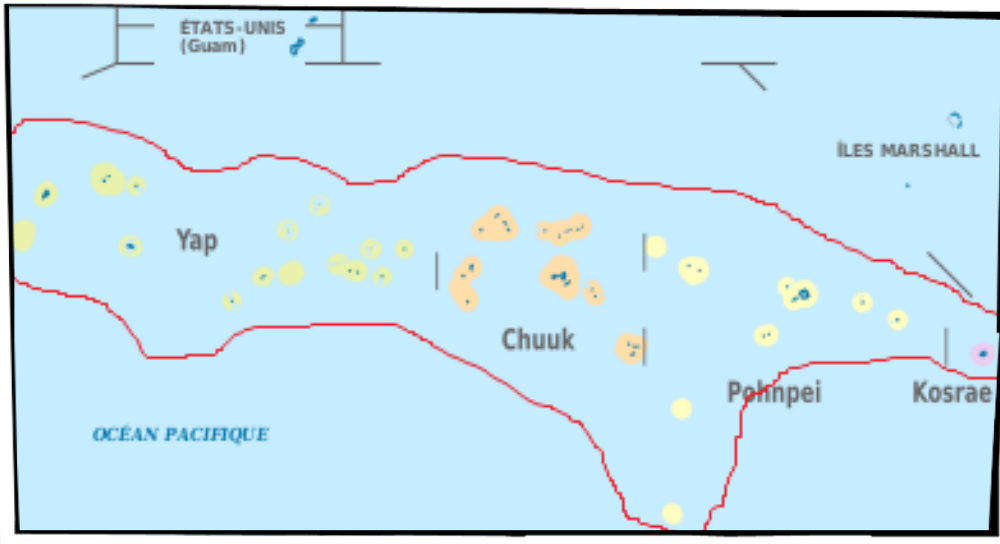
KAYNAKÇA

- Ahilik ve Meslek Ahlakı, Karatay Üniversitesi Yayınları, Konya, 2016
AKDAĞ, Mustafa, Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi, 1979, Ankara
Aşık Paşaoğlu Tarihi, Çev. Nihal ATSIZ, M.E.B. Yayınları, 1990, Ankara
BARKAN, Ömer Lütfi, Kolonizatör Türk Dervişleri, Vakıflar Dergisi, Sayı 2, 1942, Ankara
ÇAĞATAY, Neşet, Bir Türk Kurumu Olan Ahilik, TTK. Yayınları, 1989, Ankara
ÇALIŞKAN, Yaşar, İKİZ, Lütfi, Kültür, Sanat ve Medeniyetimizde Ahilik, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993, İstanbul
EKİNCİ, Yusuf, Ahilik, 1985, Ankara
İNALCIK, Halil, Osmanlı ve Modern Türkiye, Timaş Yayınları, 2016, İstanbul
İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.27, 2003, İstanbul
KILIÇOĞLU, Mesut, Ahi Teşkilatı, Ahilik Yolu Dergisi, Sayı 9, 1986, Ankara
KÖPRÜLÜ, M. Fuad, Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu, TTK. Yayınları, 1991, Ankara
KÖPRÜLÜ, M. Fuad, Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri, Kaynak Yayınları, 2002, İstanbul
PALA, Ayhan, Yesevilikten Bektaşiliğe Türk Müslümanlığı, Sempozyum Tebliği 1994, Kayseri
SOYKUT, Refik, 1994, Esnaflık – Ahilik-Devlet, Ahilik Yolu Dergisi Sayı 97, 1994 Ankara
SOYKUT, Refik, 1971, Esnaf Kimdir? Esnaf Araştırma ve Eğitim Merkezi, 1971, Ankara
ŞEKER, Mehmet, Fetihlerle Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması, D.İ.B. Yayınları, 1990, Ankara
TURAN, Osman, Türk Cihan Hakimiyeti Mefkûresi Tarihi, Ötüken Yayınları, 1992, İstanbul
UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, T.T.K. Yayınları, 1977, Ankara
Osmanlı Ansiklopedisi, Ağaç Yayınları, 1994, İstanbul
Türk Ansiklopedisi, C.1, MEB. Yayınevi, 1980, Ankara

Mozaikten Ülkeler:

Mikronezya Federasyonu

Okyanusya'nın pek bilinmeyen ülkelerinden biri olan Mikronezya Federasyonu; Guam, Kiribati, Palau gibi ülkelerin de yer aldığı Okyanusya'nın 4 bölgesinden biri olan Mikronezya'da yer alıyor. Adaların toplam yüzölçümü yalnız 702 km² olsa da okyanusta 2,6 milyon km²'ye yayılmış durumda. Bu da neredeyse Dünya'nın 8. En büyük ülkesi olan Arjantin kadar bir alan anlamına geliyor. Nüfusu yalnızca 113 bin, en çok İngilizce konuşuluyor ve ABD doları kullanılıyor.

Coğrafi Özellikler

Mikronezya yüzey şekillerine ilgisi olanların kesinlikle görmesi gereken bir yer. 4 Eyalet ve 607 adadan oluşan ülke zengin coğrafi oluşumlara sahip. Milyonlarca yıl önce volkanizma etkisiyle oluşan adalarda etrafı mercanlarla kaplı yükselen dağlar, ortasında büyük mercan resifleri bulunduran mercan adalar, akarsu vadileri, yeşil düzlükler, mangrov ormanları, el değmemiş sahiller gibi birçok güzelliği görmek mümkün. Doğal güzelliklerin yanı sıra antik şehirler

ve 2. Dünya Savaşı çatışma bölgeleri gibi tarihi öneme sahip yerler barındırır da gerek adalara ulaşımın zorluğundan gerek adalar arası ulaşımın geri kalmış olmasından dolayı yüksek potansiyeline rağmen her yıl yalnızca 20.000 civarı turist alıyor. Ana geçim kaynağını ise tarım, balıkçılık ve başta fosfat olmak üzere mineral madenciliğinden sağlıyor.

Chuuk monarki

Chuuk uçan tilkisi

4 Eyaletin de kendine özgü baskın orman türü olan Mikronezya biyoçeşitlilik açısından da çok zengin. Dünyadaki tüm mercan çeşitlerinin %60'ını ve tüm mercanların %4'ünü bulunduran Mikronezya'da 480 tür mercan, 1200 tür yumuşakça, 200'ü endemik 1239 tür bitki, 27 tür sürüngen ve amfibi, 5 endemik yaras türü, 119 tür kuş bulunuyor.

Okyanusya'nın çoğu yeri gibi Mikronezya'da da yıl boyu ılık havalara ve bol yağışlara sebep olan tropikal iklim gözleniyor. Ada ülkesi olması ve kasırga kuşağında yer alması nedeniyle yükselen deniz seviyeleri, tsunamiler ve kasırgalar Mikronezya'nın başta gelen afetleri arasında yer alıyor.

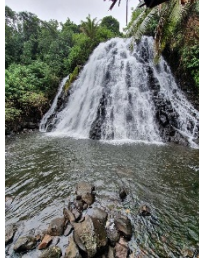
Pohnpei ak göğüslü yer kumrusu

Pohnpei yalıçapkını

Pohnpei'de bir resif

Kepirohi Şelalesi

Nukuoro mercan adası

Pohnpei Mangrov Ormanları

Tarih

Mikronezya'ya insanların ilk olarak 4000 yıl öncesinde yerleştiği düşünülüyor. Fakat çoğu ada ülkesi gibi Mikronezya da ada ülkelerinin makus kaderinden payını almış. İlk olarak 16. yy.da İspanya'nın hakimiyeti altına giren Mikronezya, 1899'da Almanya'ya satılmış. Daha sonra 1. Dünya Savaşı yıllarında Japon hakimiyetine giren ada 2. Dünya Savaşı'nda Japonya'yı adadan atan Amerika'nın hakimiyetine girmiş. Nihayetinde 10 Mayıs 1979'da bağımsızlığını kazanmış ve günümüzdeki Mikronezya Federasyonu kurulmuş.

İspanyol istilasından önce Mikronezya'da Saudeleur Hanedanı hüküm sürüyordu, başkenti Nan Madol Şehriydi. Nan Madol'un bulunduğu bölge olan Pohnpei'nin efsanelerine göre Nan Madol başlangıçta iki büyücü kardeş tarafından kurulmuş. Mitolojik şehir "Kanamwayso"dan gelen Olisihpa ve Olosohpa adlı ikiz büyücüler kanolarıyla yol alırken tarım tanrısı "Nahnisoohn Sapw"a tapmak için yer aramışlar. Birkaç başarısız girişimin ardından kardeşler bir ejderhanın yardımıyla taşları büyüyle kaldırıp ibadet edebilecekleri bir sunak inşa etmişler. Olisihpa'nın ölümünden sonra Olosohpa kral olmuş ve yerli bir kadınla evlenip 12 kuşak boyunca krallık yapmış. Başlangıçta her şey güzel olsa da zaman geçtikçe hanedan halka zulmetmeye başlamış. Yüksek vergiler, emeğinin hakkını alamama hatta yamyamlık dahi adaya yayılmış. Kralın halka davranışı ve ibadeti ihmal etmesi yıldırım tanrısı Nahn Sapwe'yi kızdırmış ve kralın eşinin gönlünü çelmiş. Öfkeden kuduran kral derhal Nahn Sapwe'nin yakalanması için sefere çıkmış ve ona ibadet edenleri aşığılmış.

Yakalama emrinin üzerine Nahn Sapwe, Pohnpei'den Kosrae'ye kaçmış. Kosrae'de karşılaştığı kısır bir kadına yedirdiği misket limonuyla kadın hamile kalmış ve yarı tanrı kahraman İsokelekel'e doğum yapmış. Annesinin karnından intikam ateşiyle çıkan İsokelekel büyüüp gözüpek bir yiğit olmuş ve 333 adet kadın, erkek ve çocukla birlikte gemilerle Pohnpei'yi fethetmek için yola çıkmış. Savaşın nasıl ilerlediği konusunda nice efsane olsa da hepsi aynı kapıya varıyor. Çekişmeli nice vuruşmadan sonra ordusunu bir nehre kadar geri çeken kral Saudemwohl bir balığa dönüşmüş ve nehre atlamış. İsokelekel kral ilan edilmiş, kral ise halen bir balık olarak yüzyor.

İsokelekel Pohnpei'yi ele geçirdikten sonra baskıcı merkezîyetçi yönetimi ortadan kaldırmak amacıyla Pohnpei'yi eyaletlere bölmüş. İşler başta güzel gitse de İsokelekel sonraları güçten düşmemek için kendi eşlerinden erkek çocuk doğururlarsa öldürmelerini emretmiş. İsokelekel'den gizli oğlan doğuran bir eşiye oğlunu saklamış ve büyütmüş. Yıllar sonra genç oğluyla karşılaşan İsokelekel şaşırırsa da oğluna içi ısınmış ve hayatını bağışlamış. Hayatının son gününde İsokelekel, Peikapw'da bir tapınağa ibadete gittiğinde gözü nehirdeki yansımasına takılmış. Artık yaşlandığına, yerini başkasının alması gerektiğini karar vermiş ve hayatına son vermiş.

Nan Madol antik kenti

Günümüzde İsokelekel Pohnpei ve Kosrae'de milli bir kahraman olarak biliniyor. Mezarının ise Pohnpei'ye bağlı Temwen adasında yer aldığı inanılıyor. Kimileri mezarın yalnızca sembolik olduğuna, İsokelekel'in denize gömüldüğünü söylese de Temwen Adasındaki mezar Mikronezya'da bir kutsal mekân haline gelmiş. 1907 yılında Alman Vali Berg'in mezarı kazmakta ısrar ettikten sonra güneş çarpmasından ölmesi üzerine halk arasında mezarın efsunlu olduğu inancı da doğmuş. 1928 yılında Japonlar tarafından tekrar kazılan mezarda ise günümüz Pohnpei halkının kemiklerine kıyasla iri kemikler bulunmuş.

Kültür

Mikronezya'nın her eyaletinin kendine özgü gelenekleri, dansları, giysileri, içkileri, yiyecekleri olsa da yazının pek uzun olmaması maksadıyla üç tanesinden bahsedeceğim:

Taş Paraları/Rai Taşları:

Rai taşlarının tam olarak ne zaman bulunduğu bilinmese de destana göre 500-600 yıl önce Mikronezya'nın Yap eyaletinden denizciler tarafından Palau'da göz alıcı taşların bulunması ve yüklenip getirilmesiyle bu gelenek ortaya çıkmış. Rai taşları çoğunlukla kireçtaşıdan, ortasına boşluk oyulan, boyu 3,6 metreyi, kilosuyse 4 tonu bulabilen "para birimidir." Yap'ın tarihi boyunca kullanılmış olan bu taşlardan adada yaklaşık 6000 adet bulunduğu düşünülüyor. Bu taşlar Yaplılar tarafından değer görmüş ve yıllardan beri ve halen evlilik, miras, fidyeye ve nadiren yemek için el değiştiriyor. Bu kadar ağır taşları oynatması çok zor olduğundan dolayı ve taşın zarar vermemek için alınıp verilmeleri tamamen söze dayalı yapılmış. Yazılı bir kayıt olmasa da taşların kime olduğu konusunda sözel kayıtlar yeterli bulunmuş. Öyle ki bir gün kanoyla götürülürken kanonun batması sonucu dibi boylayan bir taş bir daha asla gün yüzüne çıkmamasına rağmen orada olduğu bilindiği için adadaki herhangi bir taş gibi alınıp veriliyor. Taşların değeriyse büyüklüğü, işlenişi hatta Palau'dan taşı getiren denizciye göre değişkenlik gösteriyor. Günümüzde bile bu taşlar genelde miras veya evlilik gibi sembolik şekillerde alınıp verilse de hala bir "para birimi" olarak değerini koruyor ve her taşın kendi plakası var.

Aşk Çubukları

Mikronezya'nın Chuuk Adası'nın geleneklerine göre her erkek genç yaşta biri kısa biri uzun 2 adet tahta çubuk yontarmış. Her erkeğin kendine özel bir çubuk deseni olurmuş ve kısa olanı saçında taşımış. Sevdiği kıza duygularını itiraf edeceği zaman bir gece kızın kulübesinin duvar aralığından uzun çubuğu içeri ittirip tıkladırmış. Her erkeğin çubuğu farklı yontulmuş olduğundan kız aşkını itiraf edenin kim olduğunu anlar, reddedecek olursa çubuğu duvardan dışarı iter; kabul edecek olursa çubuğu içeri çekip dışarıda erkekle buluşmuş.

Yap Sopa Dansı

Güzel danslarıyla nam salmış eyalet olan Yap'ın danslarından biri olan Yap sopa dansı kız ve erkek çocuk ve gençlerle yapılan bir çiftli dans. Çiftli desem de aklınızda eller omuzda ve belde kadın erkekli Avrupalı bir dans gelmesin aklınıza. Sopa dansı için dansçılar amberçiçeğinden bir etek, çiçek ve tüylerden bir taç giydikten sonra vücutlarını çiçek, Hindistan cevizi, ve zerdeçal yağıyla donatıyorlar. Ellerine bambudan bir sopa alıp cinsiyet fark etmeksizin karşı karşıya eşleşip söylenen şarkı eşliğinde bambu sopalarıyla hareketler yaparak, yere ve eteklerine vurarak ve çiftiyle adeta bir sopa düellosu yaparak bambunun çarpma sesiyle ritim tutuyorlar.

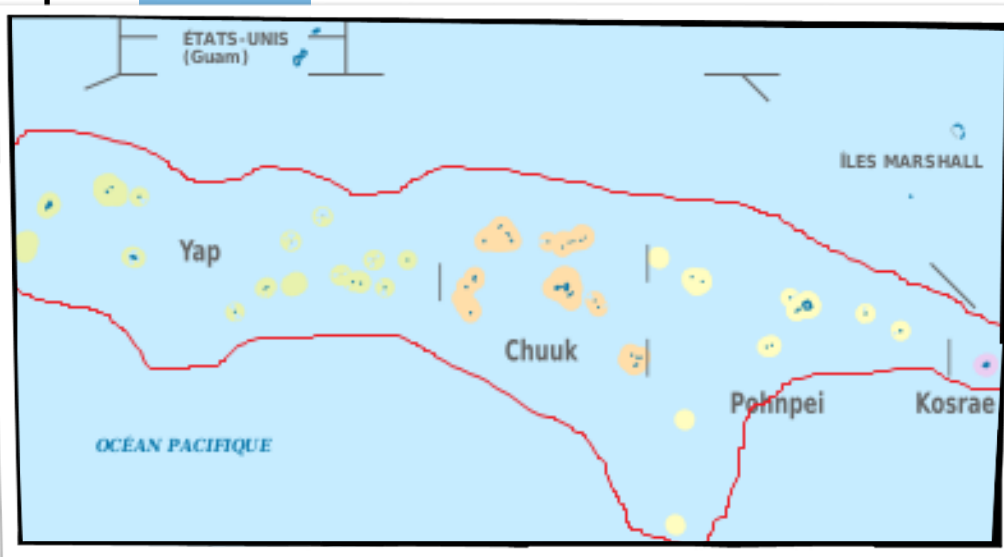

Yap Sopa Dansı, arkada bir taş parası seçilebiliyor.

Countries From Mozaik:

Federated States of Micronesia

One of the lesser-known countries of Oceania, FSM is located in the Micronesia subdivision of Oceania where countries like Guam, Kiribati and Palau are also located. Although the total area of islands is just 702 km² the islands are scattered in a total area of 2,6 million km²s which makes around the size of Argentina, the 8th biggest country in the World. The population is 113.000, official currency is the US Dollar, and the most spoken language is English.

Geographical Characteristics

FSM (Federated states of Micronesia) is a must-see place for topography enthusiasts. The country, made up by 4 states and 607 islands has a plethora of geographical formations. It's possible to see natural beauties such as mountains emerging from a ring of corals, atolls with mesmerizing reefs, river valleys, verdant grasslands, mangrove forests, virgin beaches in these islands formed by volcanic activity

millions of years ago. Aside from the natural aspect, there are also ancient cities and WW2 sites. However, because of the island's remoteness and underdeveloped infrastructure the islands are visited by only around 20.000 tourists despite the high tourist potential. The main sources of income in FSM are farming, fishing and mineral mining, especially phosphate.

Chuuk monarch

Chuuk flying fox

FSM has a high biodiversity due to all 4 states having their own dominant forest types. FSM consists 60% of all the coral species in the world and 4% of the total corals. 480 coral species, 1200 mollusk species, 1239 plant species which 200 are endemic, 27 reptile and amphibian species, 5 endemic bat species and 119 bird species reside in Federated States of Micronesia.

Like other countries of Oceania, FSM has a tropical climate bestowing frequent rainfall and warm temperatures over the island. However, the geographical location has cons as well. FSM is located on the typhoon belt; hence, the island is threatened by tsunamis and typhoons. FSM, just like any other island countries is also jeopardized by rising sea levels.

White-fronted ground dove

Pohnpei kingfisher

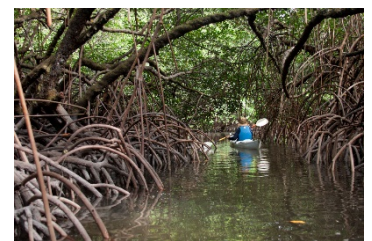
A reef in Pohnpei

Kepirohi Waterfall

Nukuoro atoll

Mangrove Forests in Pohnpei

History

It's estimated that first settlers of FSM arrived 4000 years ago. Sadly, FSM also had a fair share of the unfortunate fate of island countries, colonization. First colonized by Spain in 16th century and later sold to Germany in 1899. During WW1 the islands were invaded and seized by Japan and during WW2 America incorporated the island after driving the Japanese soldiers away. The country finally regained its independency on 10th of May 1979, after staying under several countries' sovereignty for many years.

The Saudeleur dynasty ruled the islands prior to the Spanish invasion. According to the legends, the capital city of the time, Nan Madol, was formed by two sorceress brothers.

"Nan Madol was constructed by twin sorcerers Olisihpa and Olosohpa from the mythical Western Katau, or Kanamwayso. The brothers arrived in a large canoe seeking a place to build an altar so that they could worship Nahnisohn Sahpw, the god of agriculture. After several false starts, the two brothers successfully built an altar off Temwen Island, where they performed their rituals. In legend, these brothers levitated the huge stones with the aid of a flying dragon. When Olisihpa died of old age, Olosohpa became the first Saudeleur. Olosohpa married a local woman and sired twelve generations, producing sixteen other Saudeleur rulers of the Dipwilap ("Great") clan." -David L. Hanlon, Upon a Stone Altar.

At the beginning the country was doing well, but the kings gradually started tyrannizing. Demanding high taxes and paying poorly, famine and even cannibalism spread throughout the island. The king's atrocities and him neglecting the gods, angered the thunder god Nahn Sapwe who went and committed adultery with the king's wife. The king got infuriated and set out to capture Nahn Sapwe. However, Nahn Sapwe had already left Pohnpei and fled to Kosrae. He came across a barren woman and miraculously impregnated her by feeding her a lime. The woman gave birth to semi-divine Isokelekel, who in the womb knew his destiny of vengeance and grew into a brave warrior. Isokelekel set out with ships to capture Pohnpei with 333 men, women, and children. Although the legends differ on how the war went, they reach the same conclusion. After the tide of war reversing several times, Isokelekel's army proved superior and pushed the Saudeleur King's army in front of a River. Having nowhere to escape the King turned into a fish and jumped in the river. The battle ended with Isokelekel claiming the throne and King Saudemwohl swimming as a fish, to this day.

After his coronation, Isokelekel divided the country into states to end the tyranny. However, as he grew older, he grew more attached to his throne. He ordered his wives to kill their babies if they gave birth to a male. One of his wives discretely gave birth to a son and hid him. After many years, Isokelekel met his son. Although surprised he grew fond of him and spared his life.

On a day Isokelekel went to a temple in Peikapw to pray, his reflection caught his attention and realized how old he grew. He decided it'd be the best for someone else to take over the throne and committed suicide.

Ancient city of Nan Madol

Today, Isokelekel is seen as a hero in both Kosrae and Pohnpei. His grave is believed to be in Temwen island. Although some say he was buried in the sea, the grave is a sacred place. In 1907 German governor Berg insisted on excavating the crypt and died from sunstroke, this made the locals confirm it's where Isokelekel rests. The tomb was later excavated by the Japanese in 1928, and bones larger than those of modern Pohnpeians were found.

An underwater WW2 remnant

Culture

Although every state of Micronesia has their own traditions, dances, clothes, drinks, and food I'll be talking about 3 to not elongate the article too much.

Stone Money/Rai Stones: (Yap Island)

Although it's uncertain when Rai Stones were found, legends say that they were brought by Yapese sailors who found alluring stones in Palau and brought them back with their ships around 500-600 years ago. Rai stones are a type of "currency" mostly carved from limestone with a hole in the middle. Their diameter and weight can respectively reach 3,6 metres and 4 tonnes. They have been used in transactions throughout the history of Yap and there are estimated to be 6000 Rai stones in total. These stones were and still are used in important social transactions, such as marriage, inheritance, ransom and rarely in exchange for food. To not damage the stones while moving them, they have always been transferred through oral agreements. Each stone has its own oral history of the different owners. In one instance one Rai stone was dropped to the sea floor while being transported by a canoe. Although it was never seen again, because everyone agreed the stone is still somewhere there, it's still transacted like any other stone. The value of the stones depends on the size, craftsmanship and even the sailor who brought it. Nowadays, they're still valued as a "currency" and each stone has its own license plate.

Love Sticks (Chuuk Island)

According to Chuuk traditions, young men would carve 2 sticks of the same pattern, one long and one short. Every man's stick would have their own unique pattern and the short one would be displayed on their hair. When they wanted to confess to a girl, they would push in the long stick from the wall of the girl's hut. Because of the unique designs, the girl would know who was confessing. If she did not care for the man, she would simply shove the stick back through the wall. If she recognized it as from a man she liked, she would pull in the stick and go outside to meet the man.

Stick Dance(Yap Island)

The stick dance is a partner dance performed by female and male children and teens. It belongs to the Yap Island which is famous for its dances. Although I said partner dance, don't let it depict an occidental man and woman dance. For the stick dance, dancers wear hibiscus skirts, ornamental headdresses and cover their bodies with flowers, coconuts, and turmeric powder. They grab bamboo sticks and stand against their partners. With the chorus starting, the dancers make their bamboo sticks go click-clack by hitting the ground, their skirts or their partners stick in unison. It both looks like a dance, and a sword duel between the partners.

Yapese Stick Dance, a Rai stone can be seen in the background.

LAFLA PEYNİR GEMİSİ YÜRÜMEZ

Bu yazımızda “Lafla Peynir Gemisi Yürümez” deyiminin çıkış hikayesini anlatacağız. Bu söz hiçbir icraat göstermeyip sadece içi boş söz ve vaatlerle devam eden insanlar için kullanılan bir sözdür.

Bir zamanlar İstanbul’da Aksi Yusuf adında bir peynir tüccarı varmış. Bu tüccar çıkarıcı ve cimri bir kişiymiş. Trakya’dan getirdiği peynirleri İstanbul’da satar, artanı da deniz yoluyla İzmir’e gönderirmiş. İzmir’de peynir fiyatları yükseldikçe elinde ne kadar mal varsa gemilere yükletir, ama taşıma ücretini peşin vermeyerek kaptanları yalanlarıyla oyalar dururmuş. Çoğu vakit de başarılı bir şekilde işin içinden rahatça sıyrılırmış.

“Hele peynirler sağ salim varsın, istediğiniz parayı fazlasıyla veririm.” şeklindeki vaatleriyle herkesi oyalarmış. Birkaç kez aldanan gemi kaptanlarından birisi yine İzmir’e doğru yola çıkmak üzere iken sinirlenmiş ve “Efendi, tayfalarım para ödeyeceğim. Gemimin kalkması için masrafım var. Bu iş böyle olmaz. Parayı peşin ödemezsen Sarayburnu’nu bile katiyen dönmem!” demiş. Bunun üzerine Peynir tüccarımız Aksi Yusuf, “Hele peynirler sağ salim varsın...” demeye başlayacakmış ki, kaptan, “Efendi! Lâfla peynir gemisi yürümez.” sözünü söylemiş ve sözlerine: “Geminin yürümesi için kömür lâzım, yağ lâzım!” diyerek devam etmiş. Bu sözler üzerine Aksi Yusuf parayı ödemek zorunda kalmış. Bu söz daha sonra günümüzde de iş yapmayıp sadece boş konuşanlar için söylenmeye devam edilmiş.

Kaynakça:

https://www.kreatifbiri.com/_ilginc-deyimlerimiz-ve-hikayeleri_/

6 YOK OLUŞ:

5 Olagelmış ve 1 Süregelen

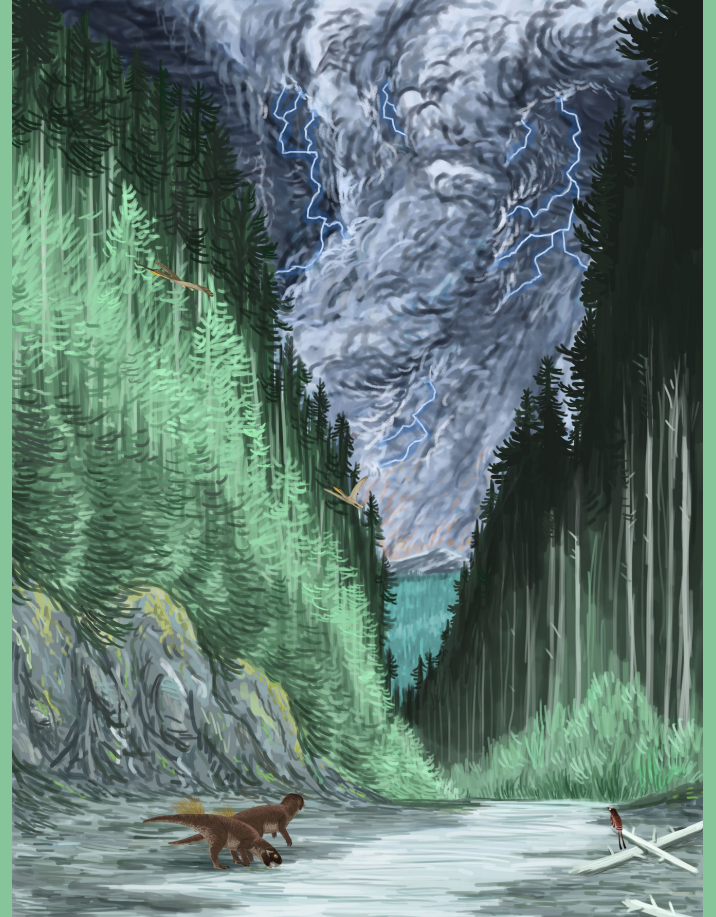
Dünya yüzünde günümüze kadar yaşamış türlerin %99'undan fazlasının soyu tükenmiş durumda. Yeni türler sürekli değişmekte olan nişlere yerleştikçe eski gruplar kenara çekilir ve zaman içinde tablodan çıkar ama türlerin ortadan kalkış hızı stabilden hayli uzak, son 500 my'da zamanlarının tüm türlerinin %75'inden %95'ine kadar yok etmiş birkaç olay sadece jeolojik birer göz kırpışta gerçekleşti. Bu olaylar birer "yok oluş"tur.

Peki, bir yok oluş nedir?

Bir yok oluş, biyosferi tümünden etkileyerek kayda değer yüzdede canlı türünün soyunu tüketen bir olaydır. Bu bazen bir âlemin ufak bir kazanımından ortaya çıkan ve görece stabil ilerleyen bir süreç bazense sistem dışından ani bir katastrofik olayın uzun vadedeki sonuçlarıdır. Bir yok oluş binlerce canlı türünün soyunu tüketir, onların kaybolduğu ekosistemlerse dayanaksız kalarak çok sürmeden göçüp gider ve domino etkisiyle kayıp büyür de büyür, inanılmaz süreler başarısını korumuş soylar bazen tek gecede silinip gider.

Orta yaşlı gezegenimizin başından bu güne kadar böyle beş olay geçmiş ve bir altıncısının da gerçekleşmekte olduğu düşünülmektedir. Bu yazıda bizdençok öncelerde geçmiş 5'inin sebeplerini ve sonuçlarını inceleyerek bu tür olayların doğası hakkında bir fikir sahibi olacağız.

Öyleyse,

5 Olagelmış:

1. ORDOVİSYEN-SİLURYEN YOK OLUŞU

444 myö

485-444 myö arasında kapsayan Ordovisyen Çağı'nın Dünya yaşamına köklü etkileri oldu. 30 my'lık çeşitliliğin coştuğu bir aranın ardından bilinen ilk yok oluş geldi. Bu zamanda geniş çaptaki buzullaşma devasa miktarlardaki suyu Güney Kutbu'nu kaplayan buz takkesinde hapsetti. "Buzlu Kırım" Kuzey Amerika'nın Apalaş Dağları'nın yükselmesiyle tetiklenmiş olabilir. Sudan yükselen taze kayaçların bu ölçekteki ayrışması atmosferden bol miktarda karbondioksit emerek gezegeni önemli oranda soğuttu ve oluşan buzullar güneş ışınlarının gittikçe daha büyük bir bölümünü geri yansıttı.

Bunun sonucunda deniz seviyesi onlarca metre düştü ve gelgit alanları kuruyup gitti. Sığ su habitatları drastik hızla soğur ve ufalırken sakinleri ağır darbe aldı. Paçayı kurtaran yaşamsa kimyasal açıdan zorlu şartlarda sessizce kıvranıp yaralarını sarmaya çalıştı. Ama deniz seviyeleri tekrar yükselmeye başladığında okyanusların düşen oksijen oranıyla ağır metaller deniz suyunda iyice çözünerek can çekişen birçok türün tabutuna son çiviye çaktı.

Bu 2. en sert yok oluş olayında yaşamın yaklaşık %85'i ortadan kalkarken en ağır hasarı alanlarsa mercanlar, kabuklu brakiyopodlar (istiridye yakınları), konodontlar (yılan balığını andıran, iri gözlü ve 7 çift solungaç yarıklı ilkel çenesiz balıklar) ve trilobitler (çelikaretler arasında yer alan ilkel deniz eklembacaklıları) gibi deniz canlıları oldu.

2. GEÇ DEVONİYEN YOK OLUŞU

383-359 myö

383 milat yılı önce başlayan bu yok oluş kabaca 20 my sürede tüm türlerin %75'ini eledi.

Devonyen boyunca birkaç seferde okyanus oksijen seviyeleri delicesine düştü. Bu seferlerin "Kellwasser Olayı" denen en fecisi ise 372 my önce meydana geldi. O dönemi görüp geçirmiş kayaçların gösterdiği üzere oksijen seviyeleri düştükçe birçok resif yapıcı canlı ölüp gitti.

Genç Devoniyen yok oluşunun başlangıç sebebini söylemek zor olsa da volkanizma gayet de muhtemel bir tetikçidir: Kellwasser Olayı'nın birkaç milyon yıl yakınında, bugünkü Sibirya'da Viluy Tuzakları adı verilen büyük bir bölge 1 milyon km küp üzerinde lav püskürttü. Patlama atmosfere sera gazları ve asit yağmurlarına sebep olan kükürtdioksit salmış olmalı. Asteroitlerin de bu işte payı olabilir nitekim İsveç'in 50 km genişliğindeki Silyan Krateri (dünyanın günümüze kalmış en büyük çarpışma kraterlerinden biri) de 377 myö oluştu.

Kulağa tuhaf gelebilir ama bu süreçte kara bitkileri de suça ortak olabilir. Devonyen döneminde bitkiler, gövdelerini sağlamlaştıran lignin bileşiği ve tam teşekküllü bir vasküler sistem dahil olmak üzere birçok devrimsel adaptasyona imza attı. Bu yeni numaralar, bitkilerin görülmemiş boyutlara varmasına ve köklerinin daha da derinlere inmesine olanak sağladı, bu da kaya ayrışma oranını elle tutulur biçimde artırdı. Kayalar daha da hızlı yıprandıkça karadan okyanuslara daha da fazla besin aktı. Bu akıntı, alglerin büyümesini tetikledi ve bu algler öldüğünde çürüme süreçleri okyanuslardaki oksijeni emerek "ölü bölgeler" oluşturdu. Ek olarak ağaçların bu denli hızlı yayılması atmosferdeki karbondioksiti fazla fazla emerek potansiyel küresel soğumayı da yanında getirdi.

Bulmacaya ek olarak, Devoniyen'in sonlarında sadece bazı canlıların soyu tükenmekle kalmadı, aynı zamanda bu süre zarfında çeşitlenme de yavaşladı. Bu yavaşlama, istilacı türlerin küresel yayılımından kaynaklanmış olabilir çünkü yüksek deniz seviyeleri, daha öncesinde birbirinden izole haldeki deniz habitatlarından gelen canlıların karışmasını ve etkileşmesini sağlayarak dünyanın dört bir yanındaki ekosistemlerin homojenleşmesine izin verirdi.

3. PERMİYEN-TRİYAS YOK OLUŞU

252 myö

252 milyon yıl kadar önce, Dünya'daki yaşam "Büyük Ölüm" ile karşı karşıya geldi: Permiyen-Triyas Yok Oluşu. Afet, biyosferimizin başından şimdiye kadar geçen en kaotik olaydı.

Yaklaşık 60.000 yıl boyunca, tüm deniz türlerinin yüzde 96'sı ve neredeyse karadaki her dört türden üçünün soyu tükendi. Ormanlar topyekûn yok edildi ve yaklaşık 10 milyon yıl boyunca kendini toparlayamadı, deniz ekosistemlerinin iyileşmesi ise 4 ila 8 milyon yılı buldu. Beş yok oluş arasında, çok sayıda böcek türünü yok edebilen de yalnızca Permiyen-Triyas dönemi idi.

Bu defa yok oluşun başlıca nedeni, şu anda Sibiryada olan bölgedeki 720.000 kilometreküpten fazla lav püskürten muazzam bir volkanik kompleks olan Sibiryada Tuzakları'ydı. Patlama, en az 14,5 trilyon ton karbon salınımını tetikledi (Bu, Dünya'daki tüm fosil yakıtın son gramına dek çıkarılıp yakılması durumunda açığa çıkacak olanın 2,5 katından daha fazladır). Sibiryada Tuzakları'ndan gelen magma, muhtemelen yüzeye çıkarken kömür havzalarına da sızdı ve metan gibi daha da fazla sera gazı saldı. Ortaya çıkan küresel ısınma adeta bir cehennem esintisiydi. Olaydan sonraki milyon yıl zarfında deniz suyu ve toprak sıcaklıkları 13 ila 18°C yükseldi. 250 milyon yıl önce, Ekvator'daki deniz yüzeyi sıcaklıklarıysa 43°C'ye kadar çıktı. O zamanlar Ekvator yakınları neredeyse hiçbir balığın yaşamasına izin vermeyecek haldeydi. Sıcaklıklar yükseldikçe, volkanik kükürt dumanının tetiklediği asit yağmurları ile karadaki kayalar daha da hızlı yıprandı ve Karbon-Silikat Döngüsü'nün feleği şaştı.

Geç Devoniyen'de de olduğu gibi, aşırılaşan hava koşulları okyanusları boğan anoksiye neden oldu. İklim modelleri, o dönemde okyanusların oksijen rezervinin tahmini %76'sını kaybettiğini gösteriyor. Bu modeller ayrıca yok oluşun getirdiği tür kayıplarının çoğundan aşırı ısınma ve oksijen kaybının sorumlu olduğunu öne sürüyor.

4. TRİYAS-JURA YOK OLUŞU

201 myö

Yaşamın Büyük Ölüm'den sonra kendini toparlaması uzun zaman aldı ancak bir kez kurtulduğunda hızla çeşitlendi.

Öncekinden farklı resif-yapan organizmalar tutunmaya başladı ve yemyeşil bitki örtüsü toprağı yeniden kapladı, arkozorlar adı verilen yeni bir grup sürüngen için zemin hazırlandı: timsahların, pterazorların ve dinozorların ataları. Ancak yaklaşık 201 milyon yıl önce, yaşam bir başka büyük darbeye daha dayanmalıydı: tüm kara ve deniz türlerinin %80'inin ani kaybı.

Triyas'ın sonunda Dünya, atmosferik karbondioksit seviyelerinin dört katına çıkmasıyla 3 ila 6°C arası ısındı. Bu, muhtemelen o zamanın süper kıtası Pangea'nın merkezinde büyük bir magmatik bölge olan Orta Atlantik Magmatik Bölgesi'nden gelen yüksek miktarlardaki sera gazı tarafından tetiklendi. Bu eski lav akıntılarının kalıntıları şimdi Kuzey ve Güney Amerika'nın doğusuna ve Batı Afrika'ya bölünmüş durumda. Orta Atlantik Magmatik Bölgesi muazzamdı. O hacimdeki lav, BM'yi 400m kalınlığında kayayla kaplamaya yeter de artardı.

Karbondioksitteki artış Triyas okyanuslarını asitleştirerek kireçtaşı kabuklu deniz canlılarını ağır biçimde etkiledi. Karadaki baskın omurgalılar, bugünkülerden çok daha büyük ve çeşitli olan timsahlardı ki çoğunluğunun soyu tükendi. Onların dayandaysa ilk dinozorlar (sıcağa ve kuraklığa dayanıklı, küçük ve çevik yaratıklar) hızla çeşitlendiler.

5. KRETASE-PALEOJEN YOK OLUŞU

66 myö

Kretase-Paleojen Yok Oluşu, en son ve büyük bir asteroit çarpmasıyla kesin olarak bağlantılı olan tek yok oluşturu. Tüm kuş-olmayan dinazorlar da dahil olmak üzere gezegendeki türlerin yaklaşık yüzde 76'sı yok oldu.

Yaklaşık 66 milyon yıl önce bir gün, yaklaşık 12 km çapında bir asteroid, şu anda Meksika'daki Yucatán Yarımadası'nın açıklarında saatte 72.000 km hızla sulara çarptı. Devasa 190 km'den daha geniş bir krater bırakan devasa çarpışma, atmosfere akıl almaz miktarlarda toz, döküntü ve kükürt püskürttü ve şiddetli nükleer kışa sebep oldu. Çarpışma sahasından sıçrayan moloz atmosfere yükseldi, bir kısmı geri dönüp yeryüzünü bombalarken diğerleriyle Ay ve Mars'a Orman yangınları, çarpmanın 1400 km yarıçapındaki araziye ateşe verdi ve çarpma noktası merkezli devasa tsunamiler dalgalandı.

Bir gecede, kuş-olmayan dinozorlara dayanan ekosistemler çöküşe geçti. Hindistan'daki Dekan Düzlüklerindeki volkanik patlamaların körüklediği küresel ısınmaya olayı daha da ağırlaştırmış olabilir. Bazı bilim adamları, Dekan Düzlüklerinin bile çarpışmanın bir başka eseri olabileceğini iddia ediyorlar: Çarpışmanın şiddetiyle dünyanın dört bir yanında patlak veren sismik hareketlerin volkanizmayı tetikleyerek püsküren lav ve salınan sera gazı miktarlarını defalarca katlamış olması muhtemeldir.

Bir yok oluş binlerce türü hiçbir şeymişçesine silip atabilir, doğanın mevcut dengesini sayısız biçimde bozabilir. Bazı türlerden geriye fosil bile bırakmaz ve mevcut ekosistemdeki çoğu türün potansiyelini hiç eder.

Ama

Bir yok oluş zamanının göze çarpan düzenini altüst ederken her zaman bundan istifade edenler vardır. Filogenetik ağacın koca koca serpilmiş dalları kırılıp ölebilir, üstü açılan alt dallarsa gün ışığına uzanır ve belki de öncekilerin görkemini gölgede bırakır. Bir yok oluşta dominant bir grubun çöküşünden bahsedebiliyorsak bu, bir önceki yok oluşta o grubun önünün açılmasındandır. Bizi ele alalım, memelileri: Eğer K-P yok oluşu olmasa burada olmazdık. Zaten o dönemde süregelen küresel soğumayla dinazor çeşitliliği azalıyordu ve memelilerin başarısını artırması muhtemeldi ama böyle bir felaket olmadan kesin üstünlüğe geçemezdi, memeliler için o kaotik olayın kötü bir yanı yoktu. Kimin kazandığı, kimin kaybettiği fark etmeden ortaya yepyeni düzenler çıkar. Bir yok oluş bin ekosistem yok etse, bin türlü yenisini meydana getirir. Türler ölür, şubeler, aileler... Ama yaşam bir yolunu bulur.

Nail Enes Kaderli

KAYNAKÇA VE KATKIDA BULUNANLAR:

National Geographic
PBS
Animal Planet
Joschua Knüppe
Trollmans

seçimlerimizde özgür müyüz?

İnsanlar akıyla kendi yaşamını nasıl yaşayacağını seçebilir. Örneğın bir kişi, ihtiyaç sahiplerine yardım eden iyi bir insan olabilir ya da gerçekleri bilmeden iftira atan kötü bir insan olabilir. Bu bir seçimdir. Peki, nasıl bir insan olacağımızı tamamen biz mi seçeriz; yaşamak zorunda kaldığımız hayat nasıl biri olacağımıza yardımda mı bulunur? Bir bakıma nasıl biri olacağımız tamamen bizim elimizde midir, bunu biz mi seçeriz; yoksa seçimlerimizde tam özgürlüğümüz var mıdır? Seçimlerimizde özgür olup olmadığımızı düşünmek için kısa ve bir o kadar da etkili bir söz var: “Özgürüz çünkü başka bir seçeneğimiz yok.” Daha özgür olmayı bile seçemiyor iken nasıl özgür olduğumuzu iddia edebiliriz ki?

Aslında özgürlüğün bize sunulan yollardan birini seçmek olduğunu söylemek daha doğru olur düşüncesindeyim. Bir örnek üzerinden düşünelim: Sağa ve sola doğru açılan yollardan oluşan 8 farklı odaya açılan bir labirentte olduğunuzu farz edin. İlk yol ayrımında sürekli sağa gitmeniz takdirde hazineye ulaşacağınızı ve bir odaya girdiğinizde labirentin son bulacağı yazıyor. Ancak unutmayın ki her yolun bir zorluğu bir de kolaylığı mevcut. Bu durumda en sağdaki odaya girip hazineyi alabilir, hiçbir odaya girmeyebilir veya kalan 7 odaya giriş yapabilirsiniz. Belki de tüm odalarda aynı hazine mevcuttur, belki de tabela yalan söylüyordur... Bu durumda hangi ödölü/cezayı alacağınıza siz mi karar verirsiniz yoksa labirenti kuran kişi mi? Bize sunulan tüm yollarının labirentin sahibinin belirlediğini, bizim sunulan yolları sadece seçebildiğimizi farz edelim. Böyle bir durumda biz labirenti ve labirentin kurucusunun planlarını anlayamayacak kadar geride de olabiliriz.

Bize doğrultulan yolları seçmek zorunda kalmak özgürlüğe balta vursa dahi 7,5 milyar insanın tamamen özgür olması demek kaosun ta kendisi demektir. Zaten özgürlük alanımız başkasının özgürlük alanına kadar sınırlı değil mi? Tamamen özgür kalmaya çalışmak sincabın mobilya endüstrisini anlamaya çalışmasından çok da farklı değil. Bundan ötürü üzölmek çok gereksiz. Ne de olsa değiştiremediğimiz şeye katlanmak zorundayız.

4 Küçük Ressam

Gizeme Giden Yokuş

Sonat şaşkındı. Normalde bu araların açılması için harika bir sebepti.

Sonat:

-Nasıl istersen öyle yap.

Ne? Nasıl böyle diyebilirdi? Niye hiç sinirlenmemişti? Garip şeyler oluyordu. Sonat'ı tanıyan birisi için bu fazlasıyla garip bir davranıştı. Ayrıca itibarını hiç mi önemsemiyordu? O sırada Selin Elis'e şöyle dedi:

-Elis, ben sana yardım ederim. O adamı tanıyorsun. Sana yardım eder mi sence? O güvenilecek bir insan değil. Yıllar önce güvenip danışmak için konu fikirlerimi sorduğumda beğenmemiş gibi yapıp 2 gün sonra konuyla ilgili yazdığı sayfaları bana atıp nasıl olmuş dedi.

-O zaman niye söylemedin? Niye herkese o fikirlerin aslında senin olduğunu söylemedin? Belgelerin tarihiyle bile bunu kanıtlayabilirdin.

Selin biraz başını eğerek:

-Yapmak istemedim.

-Yapmak istemedin. Neden, biliyor musun? Çünkü o böyle bir insan değildi. Hâlâ yediremedin çünkü. Ona yakıştırmadın. Belki hala inanmakta zorlanıyorsun bu yaptığına. Ben bunu isteyerek yaptığını düşünmedim hiç. O yüzden hala onunla arkadaş olmaya devam ettim. Sen de bu yüzden gerçekleri söylemedin. Birbirimizi liseden beri tanıyoruz. Ve her birimiz diğerini kendinden iyi tanıyor. Mutlaka bir şey olmuş olmalı. Olay ilk patlak verdiğinde sorular sorup ikinizin de üstüne gitmek istememiştin. Sonuçta kimsenin asla beklemediği bir olaydı. Ama geçiyorum, bilerek yapmış olsa da bana yardım etmelisiniz. İkiniz de.

Selin ise bu konuşmaya daha fazla devam etmek istemedi ve Sonat gibi çantasını alıp kalktı ve Elis'e bakıp:

-Görüşürüz.

"Ne? Gerçekten yardım etmeyecekler mi? Ne yani, ben başıma ne geleceğini bilmediğim yere habersiz bir şekilde sürekli geçiş mi yapacağım? Sırf onların küslüğünden dolayı ben sürekli endişe içinde mi yaşayacağım? Hani arkadaştık?" Selin kafeden çıkarken Elis, hiçbir şey diyemeden oturduğu yerde böyle düşünmeye başlamıştı. Aslında Selin'e de hak veriyordu. Sonuçta Sonat'ın yaptığı hazmedilir gibi değildi. Ama ya bir nedeni varsa? Çünkü aklına başka bir neden gelmiyordu. Bunu niye yapardı ki? Tek bildiği Sonat'ın sırf keyfinden böyle bir şey yapmayacağıydı. O zaman nedeni neydi? Harika bir arkadaşlığı 6 yıldır kesen bu neden neydi? Elis'in öncelikle onları barıştırması gerekiyordu. Yoksa ona yardım etmeyeceklerdi. Elis'in sıradaki amacı bu nedeni öğrenmekti. Bu şekilde onları barıştıracabilirdi. Bundan sonra Sonat'ın peşinde dolanmalıydı. Neredeyse hayatta kalmasının tek yolu buydu.

Hemen aceleyle sandalyeye astığı çantayı alıp masadan kalktı, masaya bir miktar para koyup kasaya seslendi:

-Kahveler iptal!

Acilen Sonat'ı bulması lazımdı. Nereye gitmişti ki? Çantasına cüzdanını koymaya çalışarak kafenin giriş kapısına kadar geldi. Cüzdanı çantaya yerleştirip etrafına baktı. Sonat çoktan gitmişti. O sırada en son ona dedikleri aklına geldi." Ne? Olamaz. Benimle asla konuşmaz ki artık." diye içinden geçirdi. Gerçekten de Sonat çok sinirlenmiş olmalıydı. Elis, Sonat'ı arasa bile telefonu asla açmazdı. Ama Elis yine de şansını denemek istedi. Hemen Sonat'ı aradı. Telefon çalıyordu. Ama açan yoktu. Hemen sesli mesaj bıraktı:

-Sonat, söylediklerim için çok özür dilerim. Ama biraz haklıydım da. Neyse. Acilen seni görmem lazım. Neredesin? Ardından telefonu cebine attı. Ve Sonat'ın stüdyoda olması umuduyla stüdyoya doğru yürüdü. Giderken de kendi kendine söyleniyordu:

-Niye böyle dersin ki Elis? Offfff!

Hızlı adımlarla stüdyoya vardı. İçinden "Umarım buradasındır, Sonat." diyerek kapıyı itti. Hızlıca kapıdan kafasını uzatıp Sonat'ın burada olup olmadığına baktı. Oh! Tam da masasına dönmüş bir şekilde oturuyordu. Elis, derin bir nefes alıp yavaş adımlarla Sonat'ın masasının yanına geldi. Elini omzuna koyup şöyle dedi:

-Çok özür dilerim.

Bunu duyan Sonat sandalyesini Elis'e çevirdi. Ama bir dakika. Bu Sonat değildi ki. Bu Enes'ten başkası değildi. Enes bu özü üstüne alınarak ayağa kalktı ve böbürlenerek Elis'in yanına geldi ve şöyle dedi:

-Ne demek, Elis Hanım?

Elis, Sonat'ın burada olmayışına üzülmüş bir şekilde yere bakıyordu. Enes'in dediği hiçbir şeyi duymuyordu. Enes ise Elis'in yüzünün daha da düştüğünü görünce onun yüzünden olduğunu sanarak:

- Elis Hanım, gerçekten iyi birisiniz. Elbette bizlere görevler vereceksiniz. Arkanızdan çok görev veriyorsunuz dediğim için asıl ben özür dilerim. Kulağınıza ne geldi bilmiyorum ama takmayın bu kadar kafanıza. Benim o arkanızdan konuşmam çok eski. Şimdiki fikirlerim tamamen farklı. Zaten o zaman da çok kötü bir şey demedim. Sadece şunu dedim:" Bu kadın da bize görevleri yığmak için sabah işe geliyor.". Ama artık böyle düşünmüyorum. Elis o sırada kafasını kaldırdı ve Enes'e baktı. Dediklerinin tamamını duyamamıştı:

-Ne dedin sen?

-Arkanızdan mı?

-Arkamdan mı?

-“Bu kadın da bize görevleri yığmak için sabah işe geliyor.”.

-Öyle mi?

Elis bunun karşısında masada duran binlerce belgeyi eline alıp Enes'e verdi ve şöyle dedi:

-Bak Enesciğim, öğlen gelsem de görev yığıyormuşum. Değil mi?

Enes zorlanarak belgeleri yüklendi ve yüzünü kapatan belgelerden kafasını kaldırıp zorlanarak gülümsedi. Ayrıca içinde kendisine kızıyordu. Niye bu kadar çenesi düşüktü ki? Ardından Elis masasında duran kızlara dönüp sordu:

-Sonat Bey, bugün de mi izinli?

Kızlar dedikodu fırsatı bulmuşken hemen masadan kalkıp Elis'in yanına geldiler ve gizemli bir şekilde:

-Biz de onu soracaktık, Elis Hanım. Az önce stüdyoyu aramış. İstifa ediyorum diye. Tahir Bey "Neden?" diye sorsa da Sonat Bey direk telefonu kapatmış.

-Nasıl? Bildiğin istifa mı etmiş yani?

Bu sefer de Melis araya girdi:

-Enes de Sonat Bey'in ayrıldığını duyunca masasını değiştirmişti. Ondan karıştırdınız sanırım. Yoksa...Siz Sonat Bey'den mi özür dileyecektiniz?

Bunu duyan Hazal hemen atladı:

-Ne olmuştu ki? Kavga mı ettiniz? Ondan mı ayrıldı ki?

Elis:

-Ne alakası var? Be-ben Enes'ten özür dileyecektim. Dediği gibi çok görev veriyorum. Azaltmam lazım biraz.

Melis ve Hazal inanmasa da "Öyle mi?" dercesine baktıktan sonra Elis'e "O zaman kolay gelsin, Elis Hanım." diyerek masalarına gittiler. Elis de çantasını masaya koyup önündeki gelecek günün çekim listesine baktı. Kağıtlara öylece göz atarken aklına bir şey geldi. Masasından sandalyesini ittirerek muhtemelen dedikodu yapmakta olan kızlara seslendi:

-Sonat Bey, şirkete uğramadı. Değil mi?

-Az önce uğradı. Yine bir şeyler yazıp gitti. Niye sormuştunuz?

Elis sandalyesini Sonat'ın masasına götürerek:

-Birazdan yapacağımdan kimseye bahsetmek yok.

Melis:

-Aşk olsun, Elis Hanım. Kimseye söyler miyiz hiç?

Bunu söyledikten sonra ikisi de ne yaptığını görmek için kafalarını uzattılar. Elis Sonat'ın kullandığı bilgisayarı açtı. Neyse ki Sonat yazdığı yazıyı henüz silmemişti. Elis fareyi üstüne getirerek "GELECEK" adlı belgeyi açtı. Bu Elis'in içine ışınlandığı romandı. Hızlıca son sayfalara gelip ne olduğuna bakmaya başladı. Bu şekilde tekrar romana ışınlanırsa başına ne geleceğini bilmiş olacaktı. Sonat'ın son yazdıklarını okumaya başladı." Gamze, robotların saldırısından zar zor kaçmıştır. Arkasına bakmadan nefes nefese koşarken bir anda birisine çarpar. Ve yere düşer. Kafasını kaldırıp baktığında çarptığı adamın elayı andıran gözleriyle ona dik dik baktığını fark eder. Adam kafasındaki fotr şapkasını çıkarıp Gamze'ye, kalkmasına yardım etmek için elini uzatır. Gamze şaşkınlıkla adamın yüzüne bakarken sorar:

-Ki-kimsiniz?

-Ben Sonat. Muhtemelen size yardımcı olabilecek tek kişiyim."

Yazar: Nilsu Bahşi
Çizer: Nur Gül

Bİ' DENE İSTERSEN: INSTAGRAM STORYLERİNİZİ DOLDURAN DESENLİ ŞEKİLLİ KÖPÜKLÜ KAHVE: LATTE & CAPPUCCINO

Kısa bir aradan sonra devam ediyoruz, bu sayıda size öncelikle Latte-Cappuccino farkını sonra da evde nasıl yapıldığını anlatacağım. Burada ilk sayımızdaki soğuk kahveden farklı olarak kahve- su karışımını değil sütü köpürteceğiz.

Malzemeler
-1 kaşık granül kahve
(orijinalde filtre kahve, seçim size kalmış)
-Süt
-İsterseniz süt ve köpük kısmına, isterseniz kahve kısmına şeker.

Yandaki resimde de görüldüğü üzere çok da bir fark yok, oran olarak birinde köpük diğerinde ise süt daha fazla, tat olarak ise baştaki köpük yoğunluğu minik bir fark yaratıyor. Daha yumuşak (ciddi anlamda yumuşak anlamında, kahvenin yumuşaklığı çok etkilenmiyor) isterseniz Cappuccino; daha sıvı isterseniz ve köpükten o kadar da çok hoşlanmıyorsanız da Latte türü kahveyi tercih edebilirsiniz.

Şimdi ilk önce güzel bir kupaya (şekil yapmak istiyorsanız geniş ağızlı bir kupa seçmek daha iyi olacaktır.) Tercihen 1 kaşık granül kahve ekliyoruz (Tarifte filtre kahve kullanılıyor, eğer seviyorsanız filtre kahve de kullanabilirsiniz ama ben devamını granül kahveye göre anlatacağım.). biraz sıcak su ile (ve isterseniz biraz şeker) kahveyi ve varsa şekeri eritiyoruz. Sonrasında bardağı göz kararı dolduracak ama tepede 2-3 santimlik boşluk kalacak kadar sütü ısıtıyoruz. "French press"imizin içine ısıtılmış sütü ekliyoruz, eğer köpüğün de tatlı olmasını isterseniz bu noktada da az miktarda şeker ekleyebilirsiniz. Ardından sütü köpürtüyoruz, kapağı açtıktan sonra önce güzelce karıştırın (eğer ciddi bir ses geliyorsa ve köpüğünüz soluyor gibi duruyorsa bir şeyler yanlış. Nedenini bilmiyorum tek bildiğim olması gereken köpük o değil.). Köpükteki büyük baloncuklar solduktan sonra kupayı hafif bir eğimle tutup yumuşak daireler şeklinde bardağa süt kısmını boşaltın, köpük kısmı yoğunlaşınca daha çok yuvarlak çizmeye gayret edin, süt köpüğünün sonuna gelene kadarki kısımda kupanın üstünde kalan kısmın koyu renkli bir köpük olması lazım ki beyaz kısım desen oluştursun.

Büyük ihtimalle desenlerin nasıl yapıldığını da görmüşsünüzdür ama kalp için biraz ortada yuvarlayıp sonra "french press"i biraz daha yukarıdan tutup kupanın ortasından bir çap çizercesine geçin, buradaki anlatım çok kaliteli olmaz o yüzden YouTube'dan da video izleyebilirsiniz desen konusunda. Desen yapamazsanız bile güzel oluyor tadı bu arada. Şahsen çok mükemmel bir desen yapamadığım için burada resmi yok ama yapacaksanız şimdiden kolay gelsin ve afiyet olsun

HOCALARA GİTTİK: İZZET DALGIÇ

Okulumuzu bu kadar sevmemizin, derslere girmeye istekli oluşumuzun sebebi şüphesiz ki öğretmenlerimiz. Biz de her sayımızda bir öğretmenimizle söyleşi yapalım böylece onları daha yakından tanıyalım ve tecrübelerinden, düşüncelerinden faydalanalım istedik. Dördüncü sayımızın konuğu da "Maksat iz bırakmaktır." mottosuyla, renkli bandanalarıyla ve etrafında hiç eksik olmayan kahkahalarla tanıdığımız, okulumuzun pansiyondan sorumlu -aslında sadece pansiyondan değil birçok şeyden sorumlu- müdür yardımcısı İzzet Dalgıç. Malum, okulda kendisini boş bir vaktinde yakalamak biraz zor, o yüzden tüm o yoğunluğunun arasından bize ayırdığı zaman için tekrar teşekkür ederiz.

Umarız bizim hazırlarken aldığımız keyfi siz de okurken alırsınız.

• **Hocam ilk sorumuz şöyle: Erbakır'da yaşadığınız -üzücü/komik fark etmez- en unutulmaz anınız hangisi?**

İlk olarak üzücü bir anım geliyor aklıma. Maalesef bir öğrencimizi kaybettik biz burada. Okul çıkışında ana yolda yolun karşısına geçerken bir öğrencimiz vefat etti. Anı olarak maalesef güzel, eğlenceli bir anı değil de bu çok çok üzücü hadise geliyor aklıma.

Bir yandan her gün eğlenceli anılar biriktiriyoruz, yani biz burada yaşamımıza her gün o kadar çok anı sığdırıyoruz ki. Hatırlamak güç. Ama ilk geldiğimizde 11. sınıflarımız vardı bizim. Onlarla çok iyi diyalog içerisindeydik. Hem 11-C hem de 11-D ile geçen her günüm bende unutulmazlar arasında.

• **Hangi dönemdi onlar?**

2017-2018 mezunları. Numanlar, Beriller, Elifler, Efeler, Emreler... Aslında hepsini sayabilirim ama sayamadıklarım kusura bakmasınlar. Bir de onlarla münazara turnuvasında Denizli il birinciliği almıştık, bu da unutulmazlar arasında.

• **Hiç yurttan kaldınız mı? Kaldıysanız oradan aklınızda kalan anılar neler?**

Yurtta kaldım, çok kaldım. Ben aslında 10 yaşından itibaren yurtta kalmaya başladım, ortaokul ve liseyi yurtta geçirdim. Yani yurt hayatını iyi biliyorum. Ama bizim zamanımızdaki şartlarla şimdiki şartlar çok farklı. Şimdi şartlar bu kadar güzelken öğrencilerin memnuniyetsizliği beni üzüyor.

• **Hocam ama yurtta kalmak kolay bir durum değil imkânlar nasıl olursa olsun.**

Değil evet. Şimdi şöyle, ben dedim ya 10 yaşından itibaren yurtta kaldım bütün ortaokul lise yaşamım boyunca. Şimdi bana sorsanız evladınız da böyle bir yurtlu okulu kazansa gönderir misiniz diye, gönderemem. Gönderirim de özel bir nedenden dolayı gönderemem. Annem babam gönderdiği için Allah onlardan razı olsun ama ben evladımı gönderemem. Bu yüzden de burada yurtta kalan öğrencilerimin anne babalarını çok takdir ediyorum yani.

• Geçen sene online süreçte okula dair en çok neyi özlediniz?

Yani klasik bir cevap olacak ama öğrencileri özledik. Basit bir cevap ama net olarak öyle. Öğrencileri özledik.

• Biz de sizleri özledik hocam. Bir sonraki sorumuz şöyle: Öğretmen olmasanız hangi mesleği seçerdiniz?

Bizim zamanımızda biz üniversite sınavlarına girmeden önce tercih yapıyorduk, puanımızı bilmeden tercih yapıyorduk. Ben 13 tane tercih yaptım. Lisede de iyi bir öğrenci olduğumdan dolayı genelde yüksek puanlı yerleri tercih ettim. 12 tane tercih yaptım. Annem bayağı bir ısrarcı oldu, oğlum benim hatırım için bir tane öğretmenlik yaz dedi. Diğerlerinin hiçbiri öğretmenlik değildi; hukuk fakültesi, radyo televizyon sinema gibi bölümlerdi. Yazmak istemedim ilk başta, uzun bir süre direndim. Sonra annedir dedim hatırı kırılmaz dedim, son tercih öğretmenlik yazdım. İyi ki annemin sözünü tutmuşum.

• Pişman değilsiniz yani.

Kesinlikle değilim. Şimdi üniversite sınavına girsem yine herhalde öğretmenliği tercih ederdim.

• Ne güzel o zaman. Peki yönetici ve öğretmen olmanın öğrencilerle ilişki arasından farkları neler?

Ben idareciliği şu şekilde ifade ediyorum: masanın arkasında olmak. Ve masanın arkasından bakmak çok farklı. Masanın önündeyken, yani öğretmenken çok farklı bakıyorsun öğrencilere. Hani biraz önce de sormuştun ya pandemi döneminde en çok neyi özlemiştiniz diye, ben aslında “ÖĞRETMENLİĞİ ÇOOOOK ÖZLEDİM.”

• Bu okulda hiç öğretmenlik yaptınız mı?

Evet bir senecik.

• Ben ne öğretmeni olduğunuzu az önce öğrendim mesela.

Değil mi? İşte bilmiyorlar. Ve genelde bana, mesela koridorda görenler “abi abi” diyorlar.

• Bir sonraki soru şöyle: Yurttan sorumlu müdür yardımcısı olmak yurtçularla aranızdaki ilişkiyi değiştirdi mi?

Biraz önce dedim ya 10 yaşından itibaren yurtlarda kalıyordum diye. Onları en iyi anlayacak olanlardan birisi benim. Ve benim onlara bakış açım hep bir baba gibi. Ve okula gelen sohbet ettiğimiz insanlar hep bana şu soruyu sorarlardı, kaç evlat var falan derlerdi. Ben yurttan kaç öğrenci varsa onlara 2 tane ekleyip öyle söylerdim. Yani 130 tane öğrenci barınıyorsa “Benim 132 tane evladım var” diyordum.

• Ben de yurtçuyum hocam, çok teşekkür ederiz.

Ben sizin babanızım, ben sizi evladım olarak görüyorum.

• Hocam bize biraz sevdiğiniz, önerdiğiniz dizi, film ve kitaplardan bahseder misiniz?

İstanbul’da öğretmenlik yaparken çok kitap okuyordum. Yüzüklerin Efendisi çikalı daha birkaç sene falan olmuştu. Bayağı olmuştu da ben herhalde yeni almıştım. 3 ciltti ve ben 3 cildi soluksuz okudum. Son cildin kapağını kapattığımda -sinemayı da çok severim ben- aralık ayının bir perşembe günüydü. Ya dedim şu kitabın filmini nasıl yaparlar acaba? Yapabilirler mi? Yapamazlar herhalde.

Ertesi gün Yüzüklerin Efendisi'nin vizyonda olduğunu öğrendim. Ve o gün koştura koştura gittim, Beylikdüzü Migros'ta Yüzüklerin Efendisi'ni izledim. Kitaptan uyarlanan filmler vesaire olur ya onlara da ilgim vardı benim. Bazılarını başarılı bulurdum, bazılarını başarısız bulurdum. Kitabın tadını vermez düşüncesini savunuyordum. Ama hem kitap beni çok etkiledi hem film beni çok etkiledi. Sadece Aragorn biraz daha iyi bir şekilde işlenmeliydi. Kitapta çok daha fazla yüceltmiştim ben Aragorn'u. Filmde biraz daha basit buldum.

• O zaman film ve kitap önerisi almış olduk, dizi var mı?

O kadar çok dizi izledim ki. Prison Break belki... Lost...

• Lost efsaneydi.

Ama yani sonu çok hayal kırıklığıydı.

• Evet sonu biraz muammaydı ama yine de çok güzeldi bence.

Evet evet. Yani şöyle diyelim, insanların dizilere karşı olan ilgilerini arttırması açısından belki bir ilk diyebileceğimiz dizi Lost.

• Siz lisedeyken nasıl bir öğrenciydiniz hocam? Mesela en sevdiğiniz ders neydi?

Gerektiği kadar çalışan, daha çok arkadaşlarıyla vakit geçirme isteğinde olan bir öğrenciydim. Bu yüzden arkadaşlarım çok severdi beni. Liseyi ben okul ikincisi olarak bitirdim.

Edebiyat öğretmeniyim, yani aslında en sevdiğim ders edebiyat gibi görünebilir ama... Üniversite sınavında 10 tane edebiyat sorusu vardı. Ben o 10 sorudan yedisini yanlış yaptım, birini boş bıraktım. Sıfır netle edebiyat öğretmenliğini kazandım.

En sevdiğim ders için şöyle diyeyim: En çok sevdiğim öğretmen siyer dersi öğretmeniydi, dolayısıyla en sevdiğim ders siyer dersi.

• Peki şu an sizin kafanızda oluşmuş bir Erbakır öğrencisi profili var mı?

Ya aslında belki de cevaplamak istemediğim bir soru gibi görünüyor bu ama. O hani 2017-2018 mezunlarından bahsetmişim ya, şöyleydi: Çok başarılı, çok sosyal, çok aktif ve mutlu olmaya çalışan bir nesildi onlar. Onlardan sonraki dönem derece, derece, derece... sadece başarıya odaklı bir nesil gelmeye başladı, mutlu olmak ikinci plana atıldı. Ve bu beni çok yaralıyor. Bazen kendi kendime çok üzülüyorum.

• Ama baktığınızda maalesef sistem buna itiyor ister istemez.

Ama bu sistemi değiştirecek olan da bizleriz.

• Haklısınız.

Dolayısıyla mutlu olmaya çalışan, yani gerçek yaşantısında birinci önceliği mutluluk olan bir Erbakır nesli beklentisi içerisindeyim. İnsan mutlu olduktan sonra hayatta başarısız olmaz. Yeter ki hayata olumlu bir bakış açısıyla baksın. Pozitif düşünen insanlar zaten hep başarılı olmuştur.

Mesela mezun olan öğrenciler geliyor, sınıfları dolaşıyorlar, ben de orada bulunuyorum bazen. Ne sorarsınız dediğimde ilk nasıl çalıştın, kaçınıcı oldun, özel ders aldın mı, dershaneye gittin mi gibi sorular geliyor. Şu soruyu beklerim ben Erbakır Fen Lisesi öğrencisinden: Şu anda mutlu musun? Birinci soru bu olsa bence Erbakır Fen Lisesi çok daha başarılı bir lise olur.

• Erbakır'dan mezun olmadan önce mutlaka yapmamız gerekenler neler sizce?

Birinci olarak mutlu olabilmek için ne istiyorsanız onu yapın. İkincisi de mezun olmadan, ben bir Türkçe öğretmeni olmama rağmen Erbakır Fen Lisesi öğrencilerine şunu tavsiye ederim: Buradan mezun olan öğrenciler Türkiye'nin en elit üniversitelerinde okuyorlar. Önceden İngilizce bir ekstraydı, gerçekten ekstra bir özellikti. Ama Erbakır Fen Lisesi öğrencisi içi artık İngilizce bir ekstra olmaktan çıktı. Özellikle 9 ve 10. sınıftaki öğrencilerimiz mükemmel derecede İngilizce biliyor şekilde 11. Sınıfa geçsinler. Bunu yapmanızı tavsiye ederim.

•Maksat iz bırakmak mıdır?

Benim bu yaşamdaki sloganımdır o. "Maksat iz bırakmaktır." Bir insan bir yerden gelip bir yere geçtiği zaman geldiği yerde unutulmaması lazım. Orada insanların kalbinde mutlaka bir yeri olması lazım. Benim şu ana kadar çalıştığım bütün okullarda hep öyle oldu çok şükür, illaki oralarda bir iz bıraktığımı düşünüyorum. Öyle olması lazım yani insan öldükten sonra unutulup gidecek, değil mi? Amel defteri kapanmayanlardan birisi, bir eser bırakanlar. İşte bir eser bırakmak lazım yani. Okul isimlerine bakıyoruz: Atatürk, Mehmet Akif Ersoy, Necip Fazıl, Mimar Sinan vs... Yani niye böyle olmayalım ki? Yarın bir gün öldükten sonra bir mezar taşımız, nerede olduğu belli değil... Ama önemli olan işte yüzyıllar boyunca yaşayabilmek. Keşke başarabilsek, böyle bir iz bırakabilsek.

• Son olarak bu röportajı okuyan tüm öğrencilerinize 3 cümle ile seslenir misiniz?

Röportajın ana düşüncesi bence şuydu: "Hayatta en önemli şey mutlu olmak." İkinci cümle "Maksat iz bırakmaktır." Üçüncüsü de "Zamanın kıymetini bilin."

Melahat Tuğral

BEYİN

İNSAN BEYİNİ NASIL OLUŞUR?

Öncelikle beyin nedir ona bakalım. Beyin: Sinir sisteminin merkezi olarak kabul edilen organdır. Vücudumuzdaki bütün organların, sistemleri ve mekanizmaların kontrolü onun elindedir.

Beynin gelişimi döllenmeden sadece üç hafta sonra başlar ve ölene kadar sürer. Peki bu karmaşık nöron(sinir hücresi) ağı nasıl büyüüp 180.000 kilometrelik lif ve 86 milyar nöron içeren bir yapıya dönüşür? Şöyle ki, yeni doğan bir bebeğin nöronları birbirinden oldukça farklı ve bağlantısızdır. Yaşamımızın ilk iki yılında, aldıkları duyuşal iletişime bağlı olarak nöronlar birbirleriyle çok hızlı biçimde bağlantılar kurmaya başlarlar; öyle ki, iki milyon yeni bağlantı yani sinaps oluşur. İki yılın sonunda bebekteki sinapsların sayısı yüz trilyonu aşarak, bir yetişkindeki sinaps sayısının yaklaşık iki katına ulaşır ve budama denilen işlem başlar. Budama işleminde yüz trilyon bağlantının sayısı olması gereken sayıya ulaşır ve güçlenir.

DAHA İYİ BİR BELLEK İÇİN...

Daha iyi bir bellek için tabii ki vücut sağlığında da olduğu gibi dengeli ve düzenli beslenme ilk şart. Uyku düzeni ve düzenli spor yapmak da çok önemli. Bunlara ek olarak beyin jimnastiği denilen sudoku gibi bilişsel becerileri sınanan aktiviteler yapılması gereklidir. Bilgileri kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe geçirirken bilgilere dikkat edilmeli ve bilgiler anlaşılmalı çalışılmalıdır. Uzun süreli bellek oluşturmayı sağlayan sinirsel devreler, çevremize odaklandığımızda daha iyi sonuç verdiği de unutulmamalıdır.

Kaynakça:

David EAGLEMAN, *Beyin Senin Hikayen*, Domingo Yayınları, Mart 2021, İstanbul
HOW IT WORKS EYLÜL 2021 Sayı:35

KUANTUM BİLGİSAYARLAR

1900 yılında Siyah Cisim Işıması adlı çalışmasıyla Max Planck'ın temellerini attığı bu fizik alanı temelde cisimlerin enerji değişimlerinin düzenli değil de kesikli yani kuantlaşmış olduğu fikrinden çıkmış olsa da günümüzde bambaşka bir noktaya gelmiştir. Kuantum, zaman içinde pek çok bilim insanının düşünce süzgecinden geçerek parçacık ve dalga ikilisinden maddenin hareket etmeksizin uzayda yapacağı yer değişimlerine, çoklu dünya (paralel evren) hipotezinden sonu bilinmeyen bir olayın muhtemel olasılıklarına kadar pek çok farklı konuda çok farklı teori ve gerçeklere gebe olmuştur. Ancak bugünkü yazımda konumuz, kuantumun bilgisayarlaşmış hali.

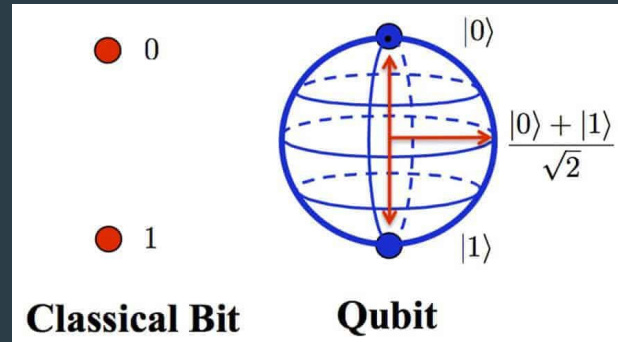
Şimdilerde, hayatımızın hiçbir alanında bizleri kendi başımıza bırakmayan bilgisayarlar dil olarak klasik programlama dili de dediğimiz 1 ve 0'lı binary kodlarını kullanırlar. Veri kaydetme ve hesap yapma işlerinde yalnızca evet ve hayır değerlerini alabilen bit'lerden oluşan bu sistem günümüz dijitalizmini kurmuş olsa da gelişen teknolojinin kuantum fiziğiyle yaptığı birleşim karşımıza yepyeni bir alternatifi çıkarmıştır: kuantum bilgisayarları.

Yapı birimi olarak noktasal bit'ler yerine dairesel kubitlerden oluşan kuantum bilgisayarları yapı ve çalışma prensibi açısından çok daha farklıdır. Kendilerini oluşturan kubitlerin, evet (1) ve hayır (0) değerlerinin yanı sıra kuantum fiziği yasalarına dayalı olarak (süperpozisyon ilkesi) hem evet hem hayır değerini de alabilmesi özellikle olasılık hesaplamalarında görülmemiş bir hıza sahip olmalarını sağlar. Hatta öyle ki uç uca eklenmiş 300 kubitte oluşan bir kuantum bilgisayar, evrendeki toplam atom sayısı kadar olasılığı tek seferde

hesaplayabilir. Örnek verdiğim bu devre 2021'in dünyasında daha yapılamamış olsa da ilerleyen zamanlarda klasik (bit'li) bilgisayarlardan 100 milyon kata kadar hızlı çalışan kuantum devreler yapılacağı tahmin ediliyor.

Kuantum bilgisayarların en öne çıkan özellikleri olasılık hesaplamalarıdır. Aslında bunun sebebi doğrudan kuantum bilgisayarların çalışma mantığına dayalıdır. Şöyle ki bir kuantum devresinde hesaplama yapılırken kubitlerin her biri kendine ait evrenine sahip olur. Başka bir deyişle, kubitlerde her bir olasılık için ayrı bir paralel evren (kuantum fiziği: çoklu dünya hipotezi) yaratılır. Bu sebeple, kuantum devrelerde bir olayın potansiyel ihtimallerinin tümü aynı anda hesaplanabilir. Klasik sistem bilgisayarların ise olasılık hesaplamalarında, her bir ihtimali ayrı ayrı deneyip işlem yaptığını düşünürsek kuantum bilgisayarların bu konudaki mahareti daha açık görülecektir.

Latince "miktar" anlamına gelen "kuantum", arkadaş ortamında kullanıldığında kişiyi entelektüel gösteren bir sözcük olmasının yanında modern fiziğin ve dolayısıyla günümüz biliminin insana ve evrene bakışını kökten belirlemiş, yeni ancak adını bolca duyduğumuz bir terimi ifade ediyor: kuantum fiziği.

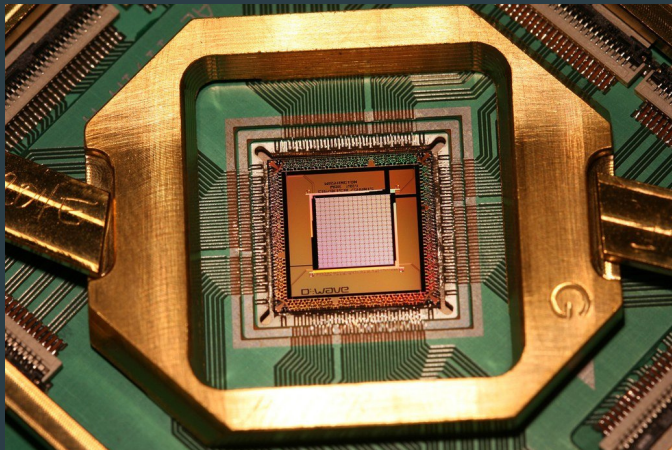
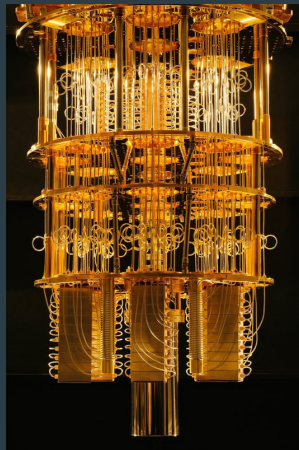

2021'de Kuantum Bilgisayarlar

Günümüzde kuantum bilgisayarlar alanında en kapsamlı ve umut veren çalışmaları yapan şirket olarak Google ve NASA'nın kendisine büyük yatırımlar yaptığı D-Wave Systems'i sayabiliriz. Ürettikleri sayılı kuantum bilgisayarlar Google'ın yapay zekâ ve hızlı web araması teknolojisini geliştirmeyi, NASA'nın ise örüntü tanımlama ve hava trafik kontrolleri vb. görevlerini karşılamayı amaçlamaktadırlar. D-Wave'ın yanında ondan daha köklü olan IBM de bu alanda girişim gösteren bir diğer firma olarak karşımıza çıkıyor. Ancak yapılan testler gösteriyor ki, günümüzde kullanılan kuantum bilgisayarların bir kısmı klasik bilgisayarların 10 katı hızlı çalışsa da geneli 100 kat daha yavaş çalışmaktadır. Bu da gelecekte, bu konuda alınması gereken hala çok yol olduğunu gösteriyor.

Gelecekte Kuantum Bilgisayarlar

Günümüzde ne kadar yeni yeni kullanılmaya başlanmış olsa ve tabiri caizse ilkel hallerinde olsalar da kuantum bilgisayarlar, sahip oldukları yetenekler sayesinde gelecekte insan hayatı için büyük bir yardımcı olacaklarını şimdiden kanıtıyorlar. Milyarlarca, trilyonlarca potansiyel gerçeği aynı anda hesaplayan bilgisayarlar... İnsan beyninin, hayal etmeye yetmediği için düşünemediği en uç ancak muhtemel olasılıklar... Sahip olduğu paralel evren sistemi sayesinde kurulacak evren simülasyonları ve geleceğimizi şekillendirmek için sanal dünya mimarileri... Bu bilgisayarların gelecekte kullanım alanlarının kesinlikle sınırı yok. Bakalım insanlık nelerle karşılaşacak. Özetle geleceğe umutla biten bir yazı daha...

Hüseyin Kayacan

Mobil

Mobil

F1
Formula 1™

ROSSER MOBIL 1
S VON
SCHLAND
HEIM 2006

MICHAEL SCHUMACHER

F1 efsanesi, 7 kez dünya şampiyonu Michael Schumacher; 3 Ocak 1969 tarihinde Batı Almanya'da doğmuştur. Kendisi Formula 1 kariyerinde Jordan, Benetton, Ferrari ve Mercedes takımlarıyla yarıştı. Benetton ile 2, Ferrari ile ise 5 şampiyonluk kazandı. Kendisi çalışkanlığıyla yıllardır şampiyonluk göremeyen Ferrari'yi adeta yeniden yarattı. Kendisi istatistiksel olarak F1 tarihinin en başarılı ikinci pilotuyken çoğu takipçiye göre en iyisi oydu. Şimdi ise kendisinin 91 galibiyet, 68 pol

pozisyonu, 155 podyum ve 77 en hızlı tur ile dolu kariyerine göz atalım.

ÇOCUKLUĞU

Michael henüz 4 yaşındayken babası ona küçük bir karting aracı yapmıştı. Kendisi bir süre sonra bu araç ile kaza yapmıştı ve araç parçalanmıştı. Daha sonra ailesi onu bir karting kulübüne götürdü. Kendisi bu kulübün en genç ismi oldu. Babası, parçalanan aracın parçalarından yeni bir araç yaptı ve Michael bunu kullanmaya başladı. Kendisi 6 yaşındayken ilk karting şampiyonasını kazandı. Bir süre sonra Michael yeni bir motor ihtiyacı duydu ancak ailesi motor için gereken parayı karşılayamadı ve yerli bir iş adamı Michael'a destek çıktı. Michael, 13 yaşındayken Almanya Gençler Karting Şampiyonası'nı kazandı. Michael tabiki bir yandan da okuluna devam ediyordu. Kendisi okulu bırakmaya ve bir mühendis olarak çalışmaya karar verdi. 1988'de resmi olarak araba yarışlarına ilk adımını attı. Alman Formula Ford ve Formula König serilerinde yarıştı.

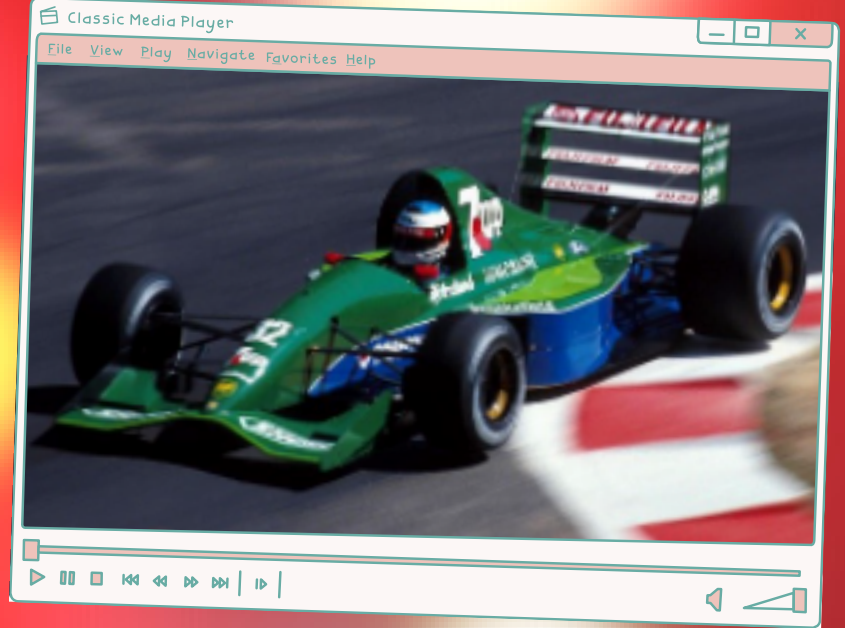
FORMULA MACERASI

1989'da Michael, Formula 3 takımı WTS ile yarışmaya başladı. 1990'da ise şampiyon oldu. Bir diğer efsane olan Mika Hakkinen ile olan rekabeti ise bu yıllarda, Formula 3'de başladı. Michael, aynı sene içerisinde Mercedes'in gençler akademisine katıldı ve kendisini kanıtlamak, F1 için yeterli olduğunu göstermek için çeşitli motorspor serilerinde yarıştı.

Michael bu serilerde gösterdiği başarılarından sonra F1'deki büyük isimlerin radarına girmeye başladı. Kendisi, yarıştığı araçları limitine kadar zorlayan biri olarak biliniyordu. F1'de en önemli şeylerden biri de yağmurlu yarışlardır. Tecrübeli ve yetenekli pilotlar, yağmurlu yarışların zorluğu gerekçesiyle kendilerini bu yarışlarda gösterirler. Michael katıldığı yağmurlu yarışların çoğunu kazanmıştı ve çok az hata yapmıştı.

F1'DE YENİ BİR GENÇ

1991'de Jordan F1 Takımı pilotu Bertrand Gachot tutuklanınca Jordan takımı yeni bir pilot arayışına girdi. Mercedes'in 150 bin dolarlık desteğiyle Michael Schumacher 1991 Belçika yarışıyla birlikte resmi bir Jordan F1 pilotu oldu. Padoktaki çoğu isim bu genç yeteneği tanımıyordu. Belçika yarışının sıralama turlarını 7. Sırada tamamlayıp harika bir sonuç elde edince bir anda tüm dikkatleri üzerine çekti ve Jordan patronunu etkiledi. Sıradaki yarış için ise Benetton takımı devreye girdi ve Schumacher'i takımlarına aldılar. Jordan karara itiraz etse de sonuç çıkmadı ve Schumacher Benetton için yarışmaya başladı.

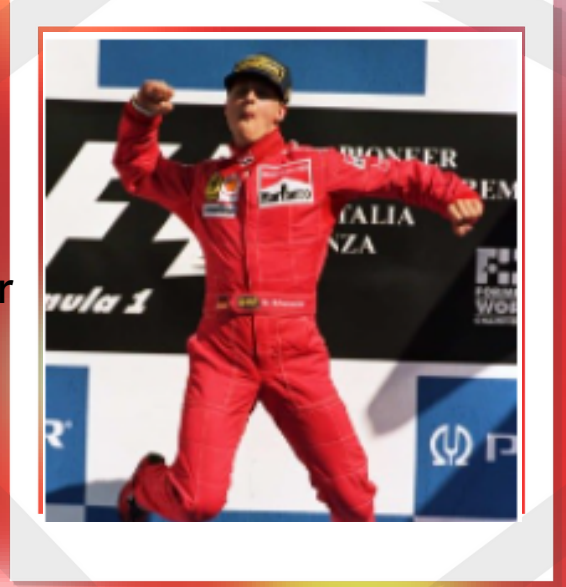
1994-1995

1991-1993 yılları arasında Williams çok hızlı olduğu için şampiyon olamayan Schumacher için 1994 yılı F1 için unutulacak bir yıldır ve bu yılda Michael şampiyon oldu. F1 efsanesi Ayrton Senna ile genç Michael Schumacher 1994 yılında şampiyonluk savaşı veriyorlardı ancak Senna, San Marino yarışında hayatını kaybetmişti. Ayrıca Benetton takımının bu sene içerisinde hile yaptığı fark edilmiştir. Michael hem yaşadığı kazalarla hem de hileden dolayı aldığı cezalarla şampiyonluğunu iyice riske atmıştır ve şampiyonadaki yeni rakibi Damon Hill arayışını kapatmıştır. Ancak Michael son yarışlarda işleri kontrol altına aldı ve 1994 yılında ilk F1 şampiyonluğunu kazandı. 1995 senesinde ise Michael, 17 yarışın 9'unu kazanarak rahatça şampiyon oldu.

FERRARİ'YE GEÇİŞ

Michael Schumacher, artık 2 kez dünya şampiyonu olmuş bir pilottu ve F1 padokundaki her takımın onda gözü vardı.

Ancak her isim gibi onda da bir İtalyan efsanesi olan Ferrari hayali vardı. O kırmızı arabayı sürmek istiyordu. Ferrari bir süredir şampiyon olacak bir araç üretemiyordu ve 1979'dan beri takımlar, 1983'den beri ise pilotlar şampiyonasını kazanamıyordu. Michael, Ferrari'ye artık şampiyonluk getirmek istiyordu.

1996-1997

1996

Michael, seneyi pilotlar şampiyonasında 3. Tamamlarken Ferrari de takımlar şampiyonasında 2. oldu ve bu sonuç Ferrari'nin gelişimini gösteriyordu. Üstelik 1996 aracı dayanıklılık anlamında çok kötüydü ve Michael 16 yarışın sadece 9'unu tamamlayabildi ve 3 yarış kazandı. Yağmurlu İspanya yarışında ise herkesi etkiledi ve 3.sıranın aşağısındaki herkese tur bindirerek yarışı kazandı. Kendisinin F1 öncesi kariyerindeki yağmur yeteneklerinden bahsetmiştik. İşte o yetenekleri gösterme zamanı gelmişti.

1997

Michael, 1997 sezonunda daha hızlı araca sahip olan Williams pilotu Jacques Villeneuve ile şampiyonluk savaşı içine gelmişti. Sezon bu ikili arasında gidip gelmişti ve son yarışa gelindiğinde Michael 1 puan ile öndeydi. Ancak son yarışta Villeneuve, Michael'ı geçmeye çalışırken Michael onun üstüne direksiyonu kırdı ve Michael yarış dışı kalırken Villeneuve yarışı tamamlayabildi ve o yarışta 4 puan kazanarak 1997 senesinin şampiyonu oldu. FIA, Michael'ı yaptığı kasıtlı kaza nedeniyle 1997 sezonundan men etti. Michael ise hatasını kabul etti.

2000-2004

2000 sezonunda Schumacher-Hakkinen savaşı tekrar patlak verdi ve ikili yıl boyu savaştılar. İşler son yarışa geldiğinde Hakkinen yarışa iyi başlamıştı ve her şey onun tekrar şampiyon olacağını gösteriyordu ancak Michael pes etmedi ve hem yarış hem de pilotlar şampiyonasını kazandı. Bu onun Ferrari ile ilk pilotlar şampiyonluğuydu. 2001'de Michael rakipsizdi ve şampiyonayı Coulthard'ın önünde rahatça kazandı. 2002 yılına Michael ile takım arkadaşı Barrichello arasındaki iş birliği damga vurdu.

Avusturya yarışında Ferrari, tüm hafta sonunu domine eden Barrichello'dan yavaşlamasını ve Michael'a galibiyeti vermesini istedi. Barrichello ise bu denileni yaptı. Aynı yıl içinde ise Michael, ABD yarışında yavaşlayarak Barrichello'ya galibiyeti hediye etti. Ferrari bu olarlardan dolayı 1 milyon dolar ceza aldı. Sezonu Michael, takım arkadaşının önünde şampiyon olarak tamamladı ve her yarış podyumda bitirmeyi başardı. 2003 sezonunu Michael, Kimi Raikkonen'in 2 puan önünde şampiyon olarak tamamladı ve 6. şampiyonluğunu kazandı. Ancak çoğu seyirci 2003 senesini Raikkonen'in hakettiğini söyler. Raikkonen, yaşadığı dayanıklılık sorunları nedeniyle birkaç yarışı tamamlayamamış ve çok fazla puan kaybederek şampiyonluğu kaybetmiştir. 2004 senesini de Michael, takım arkadaşı Barrichello'nun önünde şampiyon olarak tamamlamıştır.

2005-2006, ALONSO'NUN SAHNEİ

2005 senesinde Ferrari ve Schumacher dominasyonunu bitirmek, diğer takımları daha rekabetçi yapmak için F1'deki lastik kurallarında değişikliğe gidildi ve kurallara adapte olamayan Ferrari ile Michael 19 yarışın 6'sını tamamlayamadı ve Michael, sezonu Renault pilotu Fernando Alonso ile McLaren pilotu Kimi Raikkonen'in arkasında 3. Olarak tamamladı.

Böylece Michael ile Ferrari'nin 5 yıllık şampiyonluk serisi son bulmuş oldu. 2006 sezonunun İtalya yarışından sonra Michael bir basın toplantısı düzenledi ve sezon sonunda F1'den ayrılacağını söyledi. Bu karar tifosileri (Ferrari taraftarları) göz yaşlarına boğmuştu ve herkes bu karara şaşırılmıştı. Sezon Michael için iyi gidiyordu ve beklenmedik bir şekilde Alonso'yu geçerek lider olmuştu. Ancak daha sonra Alonso tekrar sahneye çıktı ve Michael'ın 8. şampiyonluğunu engelleyerek kendisinin 2. şampiyonluğunu kazandı.

F1'E DÖNÜŞ

Mercedes, 1955 yılından beri F1'de bulunmuyordu ancak 2010 sezonu için geri dönüyordu. Michael da 2010 sezonunda Mercedes adına yarışarak F1'e geri dönmeye karar vermişti. Kendisinin Mercedes'e bir teşekkür borcu bulunuyordu. Michael'ın F1'e ilk girişini Mercedes sağlamıştı. Bu sayede Michael 41 yaşında olmasına rağmen Mercedes ile 3 yıllık bir sözleşme imzaladı.

*2007-2009
sezonları arasında
Michael emekli olsa
bile Ferrari için
çalışmaya devam etti.*

MERCEDES KARIYERİ

Michael, 3 yıllık Mercedes kariyerinde gerek yaşı, gerek de araç gereğiyle pek fazla başarıya imza atamadı ve şampiyonluk savaşlarında yer alamadı. Ancak 2012 Monako yarışındaki sürpriz pol pozisyonu hala daha tüm seyircilerin aklında. 44 yaşındaki bir yetenek, altındaki rekabetçi olmayan araca rağmen F1'in en zorlu pistinde pol pozisyonunu kazanmıştı. Ancak kendisinin Monako yarışı için 5 sıra grid cezası bulunuyordu bu yüzden bu pol geçerli olmadı.

F1 SONRASI HAYATI

Michael 2012'de F1'den 2.kez emekli oldu ve ailesine vakit ayırmaya başladı. 29 Aralık 2013'de ise 14 yaşındaki oğlu Mick Schumacher ile Fransa Alplerinde kayak yaparken bir kaza geçirdi ve kafasından ağır yaralandı. Michael, bu kazadan sonra komaya girdi ve günümüzde ailesi kendisi hakkında hiçbir bilgi vermiyor. Kimisi onun 8 yıldır komada olduğunu iddia ederken kimisi ise komadan çıktığını, ancak çoğu yaşamsal faaliyetini gerçekleştiremediğini iddia ediyor.

BIRAKTIĐI İZ

Kendisi, Ferrari'yi küllerinden yeniden doğurup 5 yıl arka arkaya şampiyon oldu. Benetton kariyeri ile birlikte toplam 7 şampiyonluğu bulunuyor. Günümüzde F1'i domine eden Mercedes takımı, Michael Schumacher ile birlikte gelişti. 4 kez dünya şampiyonu Sebastian Vettel de Michael'ı idol aldı. Günümüzde çoğu insana göre kendisi gelmiş geçmiş en iyi F1 pilotuydu. Oğlu Mick Schumacher, 2020 yılında Formula 2'yi kazandı ve 2021'de Formula 1'de yarışmaya başladı.

A bir efsane!

**YİĞİT DUHAN AYDIN
ALTAY TEMEL**

Pes Etmek En Büyük Engel

Genelde herkesin bir hedefi, ulaşmak istediği bir noktası vardır. Bazıları için bu bir meslek, bazıları için bir belge, bazıları için ise dünyayı değiştirecek bir yenilik olabilir. 2020-2021 yıllarında yapılan bir araştırmaya göre insanlar en çok sağlık ve spor alanında hedef belirliyor. Günümüze bakıldığında bunun nedeninin teknolojinin gelişmesiyle insanların rahata alışıp az hareket etmeleri ve eskiye göre çok daha sağlıklı beslenmeleri olabilir. İlginç bir şekilde bu araştırmaya göre günümüz gençleri pandemi döneminde 55 yaş ve üstü grup ile aynı oranda sağlık hedefi koymuştur. Bu da pandeminin öğrencileri sadece virüs ile değil, onları evde bırakan karantina uygulaması ile de sağlıklarında olumsuz etki gösterdiğini kanıtlayabilir.

Araştırmaya göre gençler ne kadar sağlık konusunda hedef belirlemiş olsalar bile hedeflerini gerçekleştirmekte pek de iyi değiller. Sonuçlar bu hedeflerin büyük bir kısmının gerçekleştirilemediği yönünde. Verilen cevaplar ise hedeflerin önündeki en çok psikolojik gerekçeler yüzünden gerçekleştirilemediğini gösteriyor. Çıkıp akşamları yürüyüş yapmak, arkadaşlarımızla birlikte bir spor yapmak gibi basit çözümleri göremediğimiz için değil, bu çözümleri zor gördüğümüz için başarıyı yakalayamıyoruz Okulumuzda uygulanan bir anket öğrencilerin en çok eğitim alanında hedefler belirlediğini gözler önüne serdi.

Yine bu araştırmaya göre her yaştan insanların oluşturduğu bir grupta sadece %5.5'lik bir dilim hedeflerinin hepsine ulaşabildi. Okulumuzda yapılan bir ankette ise bu oran yaklaşık %4 çıkmıştır. Yapılan 2 ankette de sonuçlar, konulan hedeflere en çok motivasyon eksikliği ve zihinsel yorgunluk gibi psikolojik nedenlerin engel olduğunu gösterdi. Okulumuzun öğrencileri anketi, en çok eğitim alanında hedef koydukları şeklinde cevapladı yani ulaşmak istediğimiz noktaların önünde somut hiçbir engel yok. Sadece yaşanan olayların oluşturduğu duygusal zorluklar var.

Ekonomik durum, gelecek kaygısı veya komşunun son derece zeki çocuğu... hiçbiri bizi yıldırmamalı. Elimizde olmayan durumlar isteklerimizi almayı zorlaştırıyor olabilir ancak onları imkânsız yapan şey bizim vazgeçmeye meyilli hareketlerimizdir. İstediklerimizi elde etmemiz için önümüzdeki en büyük engeli zihinlerimiz oluşturmakta ve başarılı olmanın sırrı tam da böyle durumların üstesinden gelebilmektir.

Geçmişte insanlar zor zamanlardan geçmelerine rağmen çalışmaya devam ederek elde edilmesi çok zor başarılarla imza atmıştır. Örneğin ünlü besteci Ludwig Van Beethoven, 46 yaşında sağır olmuş ancak gayretleri sonucunda hala dünyanın dört bir yanında dinlenilmeye devam edilen 9. Senfoni'yi bu dönemde bestelemiştir. Hiç kimse, bizden duymayan bir çift kulakla muhteşem bir müzik oluşturmamızı beklemiyor. Bizim önümüzdeki sıkıntılarla karşılaştırıldığında sizce de bizimkiler çok basit değil mi? Basit engellerle uğraşmak bizi yormamalı. Engellerle karşılaştıklarında onları aşabilen insanlar için engellerin bir "kum torbası" görevi gördüğü yorumu yapılabilir. Boksörler kum torbasına yumruk vurmak için sürekli enerji harcar ve yorulurlar ancak gerçek maça çıktıklarında kum torbasına attıkları her yumruk, harcadıkları tüm enerji onları daha güçlü hale getirir.

Başarmak istediğimiz yolda önümüze çıkan engeller bizi vazgeçirmemeli, aksine bizi güçlendirmeli. Hiçbirimiz unutmamalıyız ki bir oku fırlatmak için önce onu geri çekmeliyiz. Hayat bizi geri çekiyorsa kendimizi fırlamaya hazırlamalıyız.

Çoklu Zekâ Kuramı

Çoklu Zekâ Kuramı Horvard Gardner tarafından 1983 yılında yayınlanan Frames of Mind (Düşüncenin Çerçevesi) ve 1993 yılında aynı yazarın yayınladığı Multiple Intelligence (Çoklu Zekâ) adlı makalelerde ortaya koyulmuştur. Bu makalelere göre tek bir zekâ türü yoktur. En az 7 farklı zekâ türü vardır. Bunun üstüne 2 opsiyonel zekâ türleri ve ahlakın tanımlayıcı olmaktan çok normatif olduğunu düşündüğü için üzerinde fazla durmadığı ahlaki zekâ vardır. Yine bu teoriye göre doğduğumuzda bütün zekâ türlerine sahip oluruz ama zamanla çevresel, kültürel vb. etkenlere bağlı olarak bazı zekâ türleri daha fazla gelişir ve böylece birey okul çağına geldiğinde çoktan bir zekâ kalıbına ayak uydurmuş olacaktır. Peki, nedir bu zekâ türleri?

Uzamsal Zekâ

Görülenleri hafızaya alma, anlatılanları ise zihinde canlandırma, boyutlandırma ve görsel tasarımlar kurgulama uzamsal-görsel zekâ becerileridir.

Kinestetik /Bedensel Zekâ

Kinestetik zekâsı gelişmiş olan kişiler jest ve mimiklerini adeta ustalıkla kullanırlar. Bu sayede, duygu ve düşüncelerini anlatma konusunda başarılıdırlar. Sadece günlük konuşma değil, sanatsal kompozisyonlar konusunda da iyidirler. Örnek: Kusursuz aktardığı koreografiyle mesaj veren bir dansçı.

Müziksel/ Ritmik Zekâ

Müziksel zekâsı ön planda olan kişiler bazen hiç eğitim almadan bir enstrümanı çalabilir, notalarını bilmediği müzikleri sadece dinleme yoluyla öğrenip çalabilirler. Müziksel zekâ insanın, sesleri yorumlama, bir araya getirme ve işleme yeteneği ile ilgilidir.

Sözel/ Dil Bilimsel Zekâ

İnsanın, zihnindeki düşünceleri sözcüklerle ifade edebilme; sözcüklerle anlatılanları da zihninde anlamlandırabilme becerileriyle ilgilidir. Sözel zekâsı iyi olan kişilerin olayları kompozit etme, hitap ve sözlü-yazılı sunum konusundaki yetenekleri belirgindir.

İçsel Zekâ

İçsel zekâ, kişinin kendini iyi tanıma ve bunu faydaya dönüştürme becerisiyle ilgilidir. Bu zekâ türünü önemli kılan, beceri-hedef uyumudur. Yani, içsel zekâsı gelişmiş kişiler, neler yapabilecekleri konusunda neredeyse kusursuz bir öngörüye sahiptirler. Dolayısıyla, başladıkları işte başarılı sonuçlar elde etme olasılıkları yüksektir. Kendi davranışlarını, sosyal etkileyiciler ile birleştirip yorumlama konusunda yetenekli kişiler içsel zekâsı gelişmiş kişilerdir.

Sosyal Zekâ

Sosyal zekâ; bireysel veya toplumsal davranışları iyi analiz etme, iyi iletişim kurma becerileriyle ilgilidir. Sosyal zekâsı gelişmiş olan kişiler, karşısındaki insanın duygularını anlama ve hatta yönetme konusunda başarılıdırlar.

Matematiksel/Mantıksal Zekâ

Matematiksel zekâsı ön planda olan kişiler analitik düşünebilme konusunda iyidirler. Parçaları bir araya getirip sonuç çıkarma, tümdengelim veya tümevarım konusunda başarılıdırlar. Muhakeme yeteneği, matematiksel zekânın bir parçasıdır. Matematiksel zekâ kişinin neden-sonuç ilişkisi kurabilmesini ve sağlam sorgularla, sağlıklı sonuçlar elde etmesini sağlar.

Doğasal Zekâ (Opsiyonel)

Doğasal zekâ, doğayı büsbütün yorumlama becerisiyle ilgilidir. Doğa zekâsı olarak da isimlendirilir. Doğasal zekâsı yüksek kişiler, doğayı ve doğadaki canlıları inceleyip çıkarımlar elde etme konusunda başarılıdırlar.

Varoluşsal Zekâ (Opsiyonel)

Varoluşsal zekâ, birçok kez mantık yürütmenin zor olduğu ve duyulup hissedilemeyen konularda etkin yorum yapabilme becerisiyle ilgilidir. Varoluşsal zekâsını iyi kullanan kişiler, inanması güç olup öte yandan ihtiyaç derecesinde olan kavramların anlamlandırılması ve insan zekâsına uygun bir şekilde sunulması konusunda yeteneklidirler.

Bu kuramı ne kadar destekleyenler olsa da aynı zamanda eleştirenler de mevcut. Bu eleştirenlerin en çok ses getiren argümanı "zekâ" adı verilen tek bir varlıktan bahsetmenin tutarlılığı sorunudur. Robert G. Sternberg ve Michael William Eysenck gibi isimler, bu bahsi geçen teoremin kriterlerinin öznel ve keyfi olduğunu ve muhtemelen başka araştırmalarda farklı kriterlerin kullanılmasının mümkün olduğunu söylemişlerdir. Bu teori varsayımlara dayalıdır ve teoremin iddialarının deneylerle gözlemlenmesi neredeyse imkânsızdır. Gardner, bu teorisi için hiçbir test veya öngörü sağlayamamıştır ki bu durum, onun eleştirilerin odağı olmasını kaçınılmaz kılmıştır. Elde etmek istediği hedefe yönelik, yapay kriterler belirlemekle bile suçlanmıştır.

G Faktörü (Genel zekâ, Bir alanda iyi bir iş yapanın diğer işlerde de başarılı olması durumu)

2004 yılında bir inceleme makalesi yayınlayan Gottfredson da insanlarda bağımsız 8 zekâ tipi olduğuna yönelik hiçbir akademik veri olmadığını; ancak tam tersine, tek 1 zekâ türü olduğunu gösteren çok sayıda kanıt olduğunu ileri sürmektedir. Gottfredson, bunu çoğunlukla 1927 yılındaki Spearman'ın makalesine ve o makalede ileri sürülen g faktörü kavramına dayandırmaktadır. Çoklu Zekâ Teorisi'nin savunucuları ise g faktörü gibi tek bir zekâ türünün olduğu konusunda hemfikir değildirler. G faktörünü reddetmiyor olsalar da bu faktörün diğer zekâ türlerinden üstün olduğunu kabul etmemektedirler. Teoremin savunucuları, g faktörünün Numara/Mantık Zekâsının bir parçası olduğunu ileri sürmektedirler.

HAYVANLARI SEVELİM

ONLARIN ZARAR GÖRMESİNİ ENGELLEYELİM

Hayatımızın neşesi hayvanlar... Başka bir deyişle haksız yere hapsedilen, zarar verilen ve değersiz görülen canlılar... Oysaki onlar bir o kadar zararsız, sevimli ve mutluluk saçan canlılardır. Her ne kadar onları seven ve değer veren insanlar olsa bile onlara zarar veren insanlar da bulunuyor. Ben bunu adaletsizlik olarak görüyorum. Çünkü biz bir haksızlığa uğradığımızda kendimizi savunabiliyor ve karşı çıkabiliyoruz. Peki ya onlar? Onlar ne kadar canları yansa ne kadar üzülseler ve ne kadar haksızlığa uğrasalar bile bizim gibi kendilerini savunamıyorlar. Sanırım bazıları bu canlıların savunmasızlığından yararlanmak istiyor. İşte hayvanları böyle insanlardan kurtarmak bize kalıyor.

Bir insana zarar verildiğinde, bir insan zorla hapsedildiğinde yani başkaları tarafından bir kişinin haklarını kullanması engellendiğinde o insanı koruduğumuz gibi hayvanları da koruyalım. Çünkü aynı insanlar gibi onlar da bir cana, bedene ve duygulara sahipler. Onlar da bizim gibi korunmaya, sevmeye, değer görmeye ihtiyaç duyuyorlar. Biz hayvanlara ihtiyaç duyduklarını sanki onlar da bir insanmışçasına verirsek bu dünya cennete dönüşür.

Herkesin hayvanlara değer verdiğini hayal edelim. Sokaklarda hayvanlar için yiyecekler, su kapları, barınaklar var. Birçok bölgede hayvanların sağlıklarını korumak amaçlı yapılan kuruluşlar bulunuyor. Sokakta gezerken mutlu, civil civil hayvanları gördüğümüzde kalbimizde sevgi tomurcukları ve huzur oluşuyor. Gerçekten de böyle bir ortam cennet gibi olmaz mı? İşte, sadece hayvanları sevip koruduğumuz zaman bunlar yaşanıyor. Hem de hiçbir kaybımız olmadan sadece kazanç elde ediyoruz. Hatta elde edebileceğimiz en büyük kazancı yani huzuru elde ediyoruz. O zaman hâlâ neden hayvanlara değer vermeyen insanlar var? Buna son verelim ve hepimiz hayvanlara değer verip onları sevelim.

2 Yengeç Bir Kovaya Konulursa Ne Olur?

Bu soruyu size sorarak başlamak istiyorum. Tanımını, ne anlatmak istediğini okumadan önce yalnızca 1 dakika için 2 yengecin bir kovaya konulduğunda ne yapıyor olabileceklerini düşünür müsünüz? Düşündünüz mü? O zaman bakalım ne oluyormuş.

Yengeçler, genel olarak zehirli ve çoğu zaman tehlikeli yaratıklardır. Kendilerini ani refleksleri ile koruyan ve bazen kışkaçları ile sizlerden bir parça almaya kararlı olan kabuklu canlılar olarak bilinirler. Boyu 1 cm kadar küçük olan bezelye yengeçlerinden 4 metreye kadar ulaşabilen Japon örümcek yengeçlerine kadar birçok yengeç türü vardır. Hemen hemen her büyük su birikintisinde görülebilecek olan hayvanların okyanuslarda ve tatlı sularda yaşayan türleri oldukça farklıdır.

Hedeflerine ulaşmak için her türlü engeli geçmeye meyillidirler, önlerindeki engel ister insan olsun ister kendileri gibi bir yengeç. Bu yüzden balıkçılar yengeç yakaladıkları zaman tek başına kovaya koymazlar çünkü en kısa sürede kaçarlar ve tekrardan yakalaması tehlikeli olabilir.

Ancak bir tane daha yengeç yakaladıklarında ikisini beraber kovaya koyabilirler hem de kovanın üstünü bile kapatmadan. Çünkü kışkaçlı dostlarımız kendileri dışındakilerin o kovadan çıkmasına izin vermezler ve birbirlerine engel olurlar. Kovadaki yengeç sayısı arttıkça bu rekabet artar. Kim çıkmak için bir yol bulsa diğerleri hemen onu aşağı çeker ve saldırır. Bu çekişmelerin sonunda hepsi birbirine zarar verir ve hepsi kovanın içinde kalır.

Olayı genele vurursak insanlar da böyle değil mi? Günümüzde çoğu insan kendisinin başaramadığı veya başaramayacağı bir şeyi başkalarının başarmasını da istememekte ve hatta ona köstek olmaktadır. Yengeçler bunu en somut şekilde bize sunduğu için bu duruma "yengeç sepeti sendromu" denmiştir.

Örneklendirmek gerekirse aile, iş veya okul yaşantınızda hatta en yakın arkadaşlarınızla olan ilişkilerinizde de bu durumla karşı karşıya kalabilirsiniz.

Kendinizle ilgili küçük ya da büyük herhangi bir karar aldığınızda ailenizde veya arkadaşlarınız arasında ısrarla bu karara karşı çıkanlar olabilir. Sizi büyük bir ivedilikle kendi fikirlerine ikna etmeye çalışırlar. Bu durum ilerlerse psikolojik şiddet boyutuna ulaşır, bu hem sizin hem de bu şiddeti size uygulayan kişi için oldukça zarar vericidir. Yakınınzdaki insanların görüşlerine elbette önem vermelisiniz ancak unutmayın ki bu kararı veren de uygulayacak olan da sizsiniz. Ya da okulunuzda başarılı bir akademik durumunuz varsa sınıfınızda illaki bu duruma katlanamayan ve size çelme takmaya çalışan insanlar olacaktır. Onlara inat daha çok çalışın ve başarılarınızı katlayın.

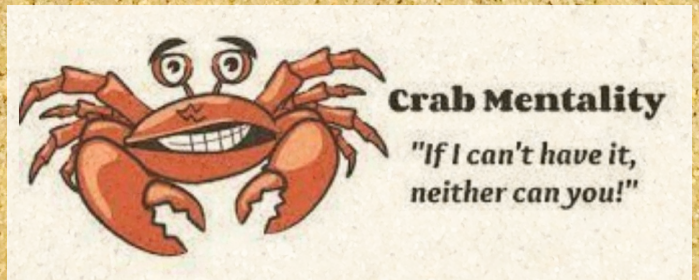
Etrafınızda böyle insanlar yoksa ne mutlu size ki 'yengeç anlayışlı' insanların içinde değilsiniz. Ancak yengeç anlayışlı kişilerin arasında yaşadığınızı fark ederseniz o kişiden uzaklaşın, iletişiminizi tamamen koparamıyorsanız bile aranızda mesafe koyun ki onunla en az miktarda iletişim kurmak istediğinizi anlasın. İnanın ki kararlarınızı bu kişilere söyleyerek her seferinde şüpheyi düşmektense kendinize güvenerek karar almak sizi eskisinden daha özgüvenli hale getirecek ve motive edecektir.

Yengeç sepeti sendromu çeşitli kitap ve filmlere de konu olmuştur. Örneğin Yavuz Özkan'ın yazıp yönettiği 1995 yapımı Yengeç Sepeti filmi tam olarak yukarıda anlattıklarımı gösteriyor:

"Büyük şehrin karmaşasından kaçarak sakin bir göl kenarına yerleşen ve dışarıdan bakınca mutlu görünen aile bir hafta sonu tatile çıkar. Hafta sonu tatiline torunlar, damatlar ve gelinler de katılır. Ancak aileyi oluşturan bireylerin kendi iç savaşları ve kişisel problemlerinin yavaşça açığa çıkmasıyla birlikte aile bireyleri, aynı sepete koyulan yengeçlerin birbirini yiyeceği gerçeğini kanıtlarcasına birbirleriyle çatışmaya ve hesaplaşmaya başlar."

Yengeç sepeti sendromu Filipinliler arasında popüler olan bir kavramdır. (Crabs in a Bucket Mentality). İlk olarak aktivist yazar Ninotchka Rosca tarafından kullanılmıştır. "Ben sahip değilsem, sen de olamazsın.", "Ben başaramıyorsam, sen de başaramazsın" anlayışını ifade eder.

En kısa sürede çevrenizdeki yengeçlerden kurtulmanız dileğimle, bir sonraki yazıda görüşmek üzere.

OKULUMUZUN VAZGEÇİLMEZ TIPLERİ

Okullar her öğrencinin kişiliğine -az veya çok- katkıda bulunur. Özellikle lise sıralarında hepimizin kişiliği yavaş yavaş oturmaya başlar. Bunun sonucunda ortaya bazı vazgeçilmez tipler ortaya çıkar. Eminim ki sen de onlardan birinde kendini bulacaksın. Bunu kolaylaştırmaya ne dersin?

Testimiz şu şekilde işliyor. Yüzdeliklere ayrılmış bazı cümle kalıpları veya tanımlar sana uyuyorsa onların değerlerini topluyor ve sonuç yüzde seksen ve üzeri ise o tiplere büyük ölçüde uyumuş oluyorsun.

Önemli not!!!! Bu tanımlamalar ve tipler tamamen bize ait yani bir kesinlik belirtmez. Sonuçta her birimizin renkli kişilikleri var ve bunları bir uzman olmadığımız sürece saptayamayız. Unutma bu yalnızca eğlence için! Her kim olursan ol okul ve arkadaşların için çok değerlisin.

Topluluk 1 : Hocanın Ağzından Çıkan Her Şeyi Not Alanlar

1

Dikkat ederseniz her kelimeyi değil her şeyi ibaresini kullandım. Bu kesim öğretmeni o kadar iyi dinler ve not alır ki bazılarının defterinde öğretmenin nefes alışını bile bulabilirsiniz. [%10]

Defterleri en hızlı onların tükenir. (zaten ülkedeki defterlerin yarısını bu topluluk diğer yarısını ülkenin geri kalanı satın alıyor.) [%10]

2

3

Bazıları bu işte profesyonelleştiği için çift defter tutar. (birisi ders notları bir diğeri ise evde temize geçirmek için.) [%10]

Bu topluluğun bir kısmı defterlerini çok özenli tutar, bir Rönesans tablosundan fırlamış gibi özenli defterleri vardır. [%10]

4

5

Genellikle yine bu öğrenciler sınıfta en çok not istenilen kişilerdir. (sınav haftasının aranan elamanları) .[%10]

Eee,işe bu denli emek verdikleri için renk renk ,çeşit çeşit kırtasiye malzemeleri bulunur. .[%10]

6

7

Çoğu kişi yine onlardan kalem kağıt vs. ister. (özellikle yanında kalem kutu bile taşımayan rafine zevklerinden biri kalem dilenmek olan kesim) .[%10]

Gezi ,okul, ev ,otobüs F A R K E T M E Z. Onlar yanlarında hep kalem kağıt taşır. .[%10]

8

9

"Ben derste not alırken siz neredeydiniz?" "bu benim emeğim sadece bu seferlik veriyorum".[%10]

her şeyi yazdıkları için bazenleri onları beklemek can sıkıcı olabilir ama onlar da her öğrenci gibi sınıfınızın vazgeçilmezidir. .[%10]

10

Yazar: Ayşe Bulut

YUNAN MITOLOJİSİNDE DÜNYANIN BAŞLANGICI

Mitoloji, belirli bir din veya kültürdeki insanlık ile evrenin yaratılış doğasını, geleneklere özgü inanç ve uygulamaların sebebini açıklamaya yönelik söylencelerdir.

Birçok farklı mitoloji vardır. Biz bu yazıda Yunan mitolojisini inceleyeceğiz.

Yunan mitolojisinde her şeyin başlangıcında Kaos vardır. Kaos kendisinden sonra olanların gelişip yayılabileceği bir boşluktur. Bu boşluktan

Gaia: Toprak ana

Tartarus: Ölüler ülkesinin en derin yeri

Eros: Aşk (Bazı kaynaklar Eros'u, Afrodit'in oğlu olarak alır.)

Erebus: Yer altı krallığı Nyx: Gece

Esir: Dünyayı saran ışıklı tabaka

Hemera: Gün

var olmuştur.

Kaos'tan çıkan Gaia, tek başına Uranüs (Gökyüzü) ve Pontus'u (Denizler) doğurur, dağları yaratır.

Daha sonra Gaia ve Uranüs'ün çocukları olur. Altı erkek titan.

(Tanrılara benzerler ama onlardan daha güçsüzdür):

Okeanos, Krios, Hyperion, İapetos, Koios, Kronos ve altı dişi titan: Theia, Rhea, Themis, Phoebe, Tethys, Mnemosyne'dir.

Ayrıca üç kiklop, Brontes (Gök gürültüsü), Steropes (Şimşek), Arges(yıldırım) ve yüz elliler yani Hekatonkheirler -bunların yüz eli ve elli kafası vardır- Kattos, Briareus, Gyes isimli çocukları olur. Ancak Uranüs kikloplardan ve Hekatonkheirlerden iğrenir ve onları doğar doğmaz Tartarus'a zincirler.

Gaia ve Pontus'un birlikteliğinden deniz tanrıları ve tanrıçaları oluşur. Bunlar üç erkek; Nereus, Phorkys, Thaumas ve iki dişi Eurybia ve Keto'dur.

Gaia, Uranüs'ün çocuklarını Tartarus'a zincirlemesinden hiç hoşlanmaz ve Titanlara onu öldürmelerini söyler. Babalarını öldüren kişi evrenin yeni efendisi olacak ve herkes ona saygı gösterecektir, tek sıkıntı eğer bunu yapamazlarsa Uranüs intikamını çok acı alacaktır. Çoğu Titan çekinir ve tarihin ilk cinayetine karışmak istemez. Kronos hariç, on iki Titan arasında en küçük olan Kronos tahtı gerçekten istemektedir ve annesinin teklifini kabul eder.

Gaia hükmettiği yeryüzünün en sert maddesini alır ve onu öfkesiyle yoğurup ilk silahı yaratır: orak. Bu orağı Kronos'a verir.

Kronos annesinden Uranüs ile bir gece buluşma ayarlamasını ister. Erkek kardeşlerine ona yardım edecek olanları ödüllendireceğini söyler. En büyük ağabey Okeanos bu işe karışmak istemez. Geriye sadece dört kardeş kalır: Koios, İapetos, Krios ve Hyperion.

Kronos ve kardeşleri Uranüs gelinceye kadar pusuda beklerler ve babaları geldiği zaman üstüne atlarlar. Dört kardeş Uranüs'ü tutarlar bu sayede Kronos onu parçalara ayırır. Ölümler Uranüs, Kronos'a bir lanet okur. Bu lanet onun da kendi çocukları tarafından tahttan indirileceğini söylüyordur.

Uranüs'ün kanı her yere saçılır. -Tanrıların kanı insanlarınki gibi değildir. İkor adı verilir ve altın renklidir-Uranüs'ün kanından yeni yaratıklar ürer: kanatlı ve tıslayan (üç adet) Furya adı verilen, cezalandırma ruhları. Anında Tartarus'a uçarlar. Diğer gökyüzü damlaları bereketli toprağa damlar ve bunlar da yabani ama daha ince ruhlu nimfalara (su perisi) ve satirlere (yarı keçi yarı insan yaratıklar) dönüşür.

Gaia Kronos'u evrenin efendisi ilan eder. Kronos sözünü tutar ve ona yardım eden dört kardeşini dünyanın dört bir köşesine hükümdar olarak atar. İapetos batının Titan'ı olur. Hyperion doğunun. Koios kuzeyi alır, Krios da güneyi.

The setting sun is reflected from the windows of the alms-house as brightly as from the rich man's abode; the snow melts before its door as early in the spring. I do not see but a quiet mind may live as contentedly there, and have as cheering thoughts, as in a palace. The town's poor

not see but a quiet mind may live contentedly there, and have as thoughts, as in a palace. The town seem to me often to live the most independent lives of any. May be they are simply great

Başlarda Kronos o kadar da kötü değildir. Kiklopları ve Yüz Elliler'i Tartarus'tan çıkarır. Bu korkunç yaratıklar Tartarus'un en diplerinde metali işlemeyi ve taş yontmayı öğrenmişlerdir böylece onlara özgürlüklerini bahşettiği için Kronos'a, o zamanlar Yunanistan'ın en yüksek dağı olan Othrys Dağı'nın tepesinde muazzam bir saray inşa ederler.

-TİTANLAR-

Kronos: Kozmosun efendisi olmasının yanı sıra Kronos aynı zamanda zamanın da Titan'ı olur. Zamanda yolculuk yapamaz ama zamanı istediği gibi yavaşlatıp hızlandırabilir.

Krios: Güneyin Titanı. Kendisine sembol olarak koçu seçer çünkü koç takım yıldızı güney gökyüzünde görünür.

Koios: Kuzeyin Titanı. Ona Polus da denir çünkü kuzey kutbunu yönetir. İngilizcedeki kutup anlamına gelen "pole" sözcüğü de buradan gelir. Koios, kehanet yeteneği bahşedilmiş ilk Titan'dır. Koios kelimesi soru anlamına gelir. Gökyüzüne sorular sorar ve bazen de gökyüzü ona cevap verir. Koios kehanet yeteneğini çocuklarına da vermiştir.

Hyperion: Doğunun Titanı. Her sabah gün ışığı doğudan geldiği için ışığın da Titan'ı olur.

İapetos: Batının Titanı. Çok iyi mızrak kullanan mükemmel bir savaşçıdır. İaptos'un sözcük anlamı "saplayan"dır.

Okeanos: Dünya'yı çevreleyen dış denizleri alır. Yer yüzünün etrafındaki büyük su birikintilerine bu yüzden okyanus denir.

Theia: Altı kız kardeşten en büyükleridir. Duru görünüşün Titan'ı olur. Işığın Titan'ı Hyperion ile evlenir.

Themis: Genç yaşta doğruyu ve yanlış iyi ayırt edebildiğini fark eder. Doğa kanununun ve adaletin Titan'ı olur. Altı erkek kardeşinden hiçbirleriyle evlenmez.

Tethys: Nehirleri, pınarları ve akan temiz suyu çok sever. Okeanos'la evlenir.

Phobe: Dünyanın tam merkezinde yaşar ki bu da Yunanlılara göre Delfi Kâhiniydi -gelecekle ilgili şeyler fısıldayan kutsal bir pınar. Yunanlılar bu bölgeye "omphalos" adını vermiştir. Yani Dünya'nın göbek deliği... Phoebe aydınlık anlamına gelir.

Koios' la evlenir.

Mnemosyne: Hafızanın Titan'ı olur. Hiçbir Titan'la evlenmez.

Rhea: İsmi akış ya da rahat anlamına gelir. Sembolü aslandır. Anneliğin Titan'ı olur. Kronos'la evlenir ve Tanrıları doğurur.

Nehir ELÇİN